
ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ

ΚΑΡΕΖΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΘΕΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

2042

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ
2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
3. ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
 - 3.1. ΓΕΝΙΚΑ
 - 3.2. ΞΕΝΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 3.3. ΣΤΑΔΙΟ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΞΕΝΙΑ)
 - 3.4. ΣΤΑΔΙΟ ΧΑΛΑΡΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΔΗΜΟΣΙΑ ΞΕΝΙΑ)
 - 3.5. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 3.5. I ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 3.5. II ΕΞΑΠΛΩΜΕΝΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 3.6. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
4. ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ
 - 4.1. ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ
5. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ
6. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 - 6.1. ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 6.2. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
7. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΑΜΕΣΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 7.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
8. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
9. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
 - 9.1. ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 - 9.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
 - 9.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
10. ΕΠΙΛΟΓΟΣ
11. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
12. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι γνωστή και αναμφισβήτητη η συμβολή της τουριστικής βιομηχανίας στην κατά τα τελευταία 25 χρόνια οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Έχει διαπιστωθεί μάλιστα πολύ καθαρά ότι ο κλάδος του τουρισμού περιλαμβάνει:

- α) ένα σοβαρό αριθμό σχετικών οικονομικών μονάδων (μικρών, μεσαίων, μεγάλων).
- β) απασχολεί ένα τμήμα του ενεργού πληθυσμού και
- γ) αποτελεί μια μεγάλη πηγή παραγωγής πλούτου και ορισμένες επιπτώσεις, που προκαλούνται από την εκμετάλευσή της στο εθνικό εισόδημα, στα ατομικά εισοδήματα, στην παραγωγική δραστηριότητα, στα δημόσια έσοδα και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Η σπουδαιότητα του τουρισμού έχει κατανοηθεί από όλες τις χώρες, ακόμα και από τις Ανατολικές που καταβάλουν αξιόλογες προσπάθειες για την αξιοποίηση του κλάδου και ανταγωνίζονται αποτελεσματικά τις χώρες της Δύσης.

Δηλαδή, μπορούμε να πούμε ότι ο τουρισμός σήμερα είναι μια οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα που κινείται σε διεθνές επίπεδο, καλύπτει όλες τις κοινωνικές τάξεις και αποβλέπει στην ικανοποίησή των, **ανεπτυγμένου πολιτισμού** αναγκών του ανθρώπου.

Πέρα από τις οικονομικές επιδράσεις δημιουργεί προϋποθέσεις γνωριμίας και συναδέλφωσης των λαών για ένα καλύτερο μέλλον της ανθρωπότητας.

Τέλος, μπορούμε να καταλήξουμε εύκολα στο συμπέρασμα ότι η σημασία του τουρισμού στην οικονομία μιας χώρας είναι τεράστια.

Ένα σύνολο έργων και ατόμων εξυπηρετούν τον τουρισμό και αυτός προσφέρει συνάλλαγμα. Εκτός όμως από τα οικονομικά οφέλη, ο τουρισμός έχει και τεράστια μορφωτικά αποτελέσματα.

Φυσικά, η συγκοινωνία, το κλίμα, οι αρχαιότητες, το τοπίο, η ψυχαγωγία, οι ανέσεις και το πνεύμα της φιλοξενίας βοηθούν

τεράστια στην ανάπτυξη του τουρισμού, της βιομηχανίας των ξένων, όπως τον ονόμασαν.

Η τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας έχει σημειώσει από πολύ καιρό τεράστια άλματα και το τουριστικό ρεύμα προς αυτήν όλο και μεγαλώνει. Βέβαια σε αυτό συντελούν πολλοί παράγοντες όπως το πολύ καλό κλίμα (υψηλά ποσοστά ηλιοφάνειας καθόλη τη διάρκεια του έτους).

Οι κατά γενική ομολογία καθαρές ακρογιαλιές, τα κατακάθαρα και καταγάλανα νερά και τέλος και ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία, αυτή καθ' αυτή η χαρακτηριστική φιλοξενία που μόνο στην πατρίδα μας ομολογουμένως συναντιέται.

Δεν μπορεί βέβαια το γεγονός ότι δεν απαιτούνται υψηλά ποσά για να περιηγηθεί κανείς σε μία χώρα όπως η Ελλάδα όπου μπορείς να συνδιάσεις διακοπές με ταυτόχρονη πολιτιστική μόρφωση και κουλτούρα να μένει αδιάφορο.

2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Στην σύγχρονη εποχή έχει γενικά αναγνωρισθεί η οικονομική σπουδαιότητα του τουρισμού

Σαφώς δεν έχει διαπιστωθεί παρ' όλο που ο κλάδος αυτός περιλαμβάνει ένα σοβαρό αριθμό οικονομικών μονάδων (μικρών - μεσαίων), απασχολεί ένα τμήμα του ενεργού πληθυσμού και τέλος αποτελεί μια πλουτοπαραγωγική πηγή με ωρισμένες επιπτώσεις στην παραγωγική δραστηριότητα, στα ατομικά εισοδήματα, στα δημόσια έσοδα, στο εθνικό εισόδημα και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Όλα αυτά αποτέλεσαν βασική αιτία να προκληθεί μια μετακίνηση του κέντρου της οικονομικής σκέψης πιά κοντά προς το νέο αυτό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί μια νέα επιστήμη (κλάδος), της πολιτικής οικονομίας, ή τουριστική οικονομική.

Τί είναι όμως η Τουριστική οικονομική;

Είναι ο κλάδος της τουρισμολογίας που μελετά τις ιδιαίτερες σχέσεις που αναπτύσσονται κατά την διαδικασία παραγωγής τουριστικών αγαθών για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών του ανθρώπου.

Η τουριστική οικονομική μελετά τους ιδιαίτερους οικονομικούς νόμους που διέπουν τις αναπτυσσόμενες σχέσεις παραγωγής και κατανάλωσης τουριστικών αγαθών.

Όπως είναι γνωστό ο τουρισμός τις πέντε (5) τελευταίες δεκαετίες έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές ιδίως στον οικονομικό τομέα.

Σημειώθηκαν αλλαγές τόσο στην μορφή και το περιεχόμενο του τουρισμού όσο και στα μέσα ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών.

Όλα αυτά συντέλεσαν στην προβολή της οικονομικής αποστολής του τουρισμού και είχαν σαν αποτέλεσμα την μικροοικονομική εξέταση του τουρισμού σαν αποτέλεσμα οικονομικού φαινομένου.

Η οικονομία του τουρισμού τον 20ο αιώνα σημειώνει νέες εξελίξεις. Μεταβολές επέρχονται μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η οργάνωση των μέσων ικανοποιήσεως των τουριστικών αγαθών παίρνει την μορφή της τουριστικής βιομηχανίας.

Παλαιότερα ο τουρισμός ήταν περιορισμένο φαινόμενο, το οποίο οδηγούσε σε λανθασμένη κατάσταση, έτσι προκαλούσε οικονομικά προβλήματα, ιδιαίτερης μορφής και έκτασης.

Οι οικονομολόγοι, οι πρώτοι μέχρι την στιγμή εκείνη δεν είχαν αντιληφθεί ή διαπιστώσει την οικονομική σημασία του τουρισμού, απέκτησαν πλέον συνείδηση του ρόλου του τουρισμού, σαν οικονομικό φαινόμενο και έστρεψαν την προσοχή τους προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης ορισμένων οικονομικών προβλημάτων του τουρισμού.

Ακόμη όμως η μελέτη και έρευνα του τουρισμού σαν οικονομικό φαινόμενο, ήταν υποτυπώδης και πολύ περιορισμένη.

Ιδιαίτερα απασχόλησε την οικονομική σκέψη κατά την εποχή εκείνη για μεγάλο χρονικό διάστημα, ο ρόλος του τουρισμού στην διαμόρφωση του ισοζυγίου πληρωμών και κάθε τι που έχει σχέση με την αντιμετώπιση του θέματος.

Χρειάστηκε να φθάσει ο τουρισμός στα σημερινά του επίπεδα για να αποκαλυφθεί η οικονομική του σπουδαιότητα και να δημιουργηθούν αναγκαίες προϋποθέσεις - οι κατάλληλοι όροι οι οποίοι θα υποχρεώνουν τον άνθρωπο να σκεφθεί και να ερμηνεύσει τον τουρισμό σαν ιδιαίτερο οικονομικό φαινόμενο.

3. ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Όπως έχει αναφερθεί στον πρόλογο ο τουρισμός αποτελεί κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο

Η διπλή αυτή φύση του τουρισμού φαίνεται κατακάθαρα από τον παρακάτω ορισμό:

Τουρισμός καλείται η προσωρινή μετακίνηση ατόμων από τον τόπο μόνιμης κατοικίας σ' έναν άλλο, μεμονομένα ή ομαδικά, η οποία αποβλέπει στην ικανοποίηση της ψυχικής επιθυμίας ή στην ικανοποίηση της πνευματικής περιέργειας γενικά, και η οποία προκαλεί την δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων.

Πραγματικά, από την σε βάθος εξέταση του πιο πάνω ορισμού γίνεται φανερό ότι, η μεν τάση προσωρινής μετακίνησης του ατόμου χάριν ευχαριστήσεως εκφράζει την "τουριστική ανάγκη" (το κοινωνικό στοιχείο του τουριστικού φαινομένου), η δε πρόκληση για δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων, εκφράζει τα "τουριστικά αγαθά". Και το μεν πρώτο στοιχείο εμφανίζεται με την γέννηση της τάσης για τουριστική μετακίνηση, το δε δεύτερο με την ικανοποίηση της τουριστικής ανάγκης.

Η Πολιτική Οικονομία μας διδάσκει ότι τόσο οι ανάγκες του ανθρώπου, όσο και τα αγαθά, τα προοριζόμενα για την ικανοποίησή τους, διαρκώς μεταβάλλονται και εμφανίζουν ένα χρονικό, τοπικό και επαγγελματικό διαφορισμό.

Η ιδιότητα αυτή εξέλιξης των αναγκών και αγαθών (μέσων και τρόπων ικανοποίησης των αναγκών) είναι γενική.

Επομένως η γενική αυτή ιδιότητα, ισχύει και για την περίπτωση των τουριστικών αναγκών και αγαθών.

—Στον τουρισμό—δηλαδή,—όταν—αυτός έχει την έννοια του κοινωνικού και οικονομικού φαινομένου, οι τουριστικές ανάγκες και τα τουριστικά αγαθά συνέχεια μεταβάλλονται και για να είμαστε περισσότερο ακριβείς. Στον τουρισμό ο σκοπός της τουριστικής ανάγκης, καθώς και τα μέσα και οι τρόποι ικανοποίησης αποτελούν τα ιστορικά εξελίξιμα στοιχεία του τουριστικού φαινομένου πράγμα στο οποίο σημαίνει ότι και οι τουριστικές ανάγκες και οι τουριστικές οικονομικές δραστηριότητες για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών, στις διάφορες ιστορικές πε-

ριόδους της ανθρώπινης οικονομικής ζωής, δεν ήταν οι ίδιες πάντα, δηλαδή ότι στις διάφορες βαθμίδες της ανθρώπινης κοινωνίας αντιστοιχούσε ένα ανάλογο πλέγμα τουριστικών αναγκών καθώς και μια ανάλογη παραγωγή - κατανομή και κατανάλωση τουριστικών αγαθών (οικονομικές δραστηριότητες).

Κάτω από την έννοια αυτή είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι οι οικονομικές ενεργειες του ανθρώπου για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών του από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση τουριστικών αγαθών, δηλαδή η "οικονομία του τουρισμού" ακολούθησε ορισμένα στάδια εξέλιξης, μεχρις ότου φθάσει στον σημερινό της τύπο.

Βέβαια ο χρονικός καθορισμός αυτής της εξέλιξης της "τουριστικο-οικονομίας" δεν είναι εύκολος ούτε είναι δυνατόν να προσδιορίζει το στοιχείο της απολύτου ακριβείας γιατί οι διάφορες μεταβολές δεν εμφανίζονται απότομα, αλλά συντελούνται προοδευτικά και μπορούμε να πούμε και με μεγάλη βραδύτητα.

Αυτό όμως δεν σημαίνει, ότι είναι και αδύνατος κάθε προσδιορισμός των αλλαγών αυτών της τουριστικο-οικονομίας, βάσει των διαφόρων χαρακτηριστικών της.

Έτσι, στηριζόμενοι στον διαχωρισμό (χρονικό τοπικό και επαγγελματικό) τον οποίο εμφανίζουν οι τουριστικές ανάγκες καθώς και τα τουριστικά αγαθά- οικονομικές ενεργειες ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών - θα επιχειρήσουμε την διάκριση της τουριστικο - οικονομικής εξέλιξης στις ακόλουθες περιόδους, υπογραμμίζοντας ότι όλο το θέμα εξετάζεται πάντα σε σχέση με τις ιστορικές πηγές της οικονομικής ζωής των ανθρώπων που υπάρχουν κάθε φορά.

3.2. ΞΕΝΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Όπως είναι γνωστό ο τουρισμός χρονολογείται από τα αρχαιότατα χρόνια. Για πολύ καιρό δε παρέμεινε περιορισμένο φαινόμενο τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Κατά την πρώτη περίοδο εμφάνισής του, κάτω από την μορφή των ατομικών μετακινήσεων (γνωριμία ηθών, εθίμων κ.λ.π.) ή ομαδικών (παρακολούθηση αθλητικών αγώνων, θρησκευτικών εορτών κ.λ.π.) οι τουριστικές ανάγκες εξυπηρετούσαν:

- α) με τα ιδιόκτητα μέσα των μετακινουμένων,
- β) με τον θεσμό της Ξενίας και
- γ) με τα ελεύθερα αγαθά.

Η οργάνωση των μέσων καθώς και των τρόπων ικανοποίησης των αναγκών των τουριστικά διακινούμενων ατόμων από την ομηρική εποχή μέχρι και τον Δ' π.χ. αιώνα δεν είχε πάρει την μορφή της εκμετάλλευσης.

Κάνοντας μια γενική επισκόπηση στο παρελθόν βλέπουμε φανερά ότι, κατά την διάρκεια αυτής της μακράς περιόδου κύριο οικονομικό στοιχείο, που χαρακτηρίζει την οικονομία του τουρισμού είναι η Ξενία, η οποία και συνετέλεσε στην επέκταση του τουρισμού.

Η περίοδος της "Ξενίας τουριστικό - οικονομίας" μπορεί να διαιρεθεί, σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές σε:

- α) στάδιο απόλυτης φιλοξενίας (ιδιωτική Ξενία)
- β) στάδιο χαλαράς φιλοξενίας (δημόσια Ξενία)

3.3. ΣΤΑΔΙΟ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΞΕΝΙΑ)

Σύμφωνα με το στάδιο της απόλυτης φιλοξενίας τα μετακινούμενα άτομα εξυπηρετούνται με το σύστημα της ιδιωτικής Ξενίας (ξενώνες, φαγητό, δώρα, ξεπροβόδισμα).

Η ιδιωτική πρωτοβουλία, βάσει των άγραφων νόμων της φιλοξενίας, η οποία θεωρείται προσταγή των θεών και ιδιαίτερα του Δία, έλυσε το πρόβλημα της αντιμετώπισης των αναγκών των τουριστικά μετακινουμένων ατομικά ή ομαδικά.

Ο άνθρωπος φύσει "πολιτικό ζώο" όπως χαρακτηρίζει αυτόν ο Αριστοτέλης, από τη στιγμή που αντιλήφθηκε ότι δεν κινδυνεύει από τους συνανθρώπους του άρχισε να έρχεται σε μεγαλύτερη επαφή με τους ομοίους του.

Η τάση του αυτή γέννησε και την φιλοξενία.

Πολύ ζωηρή περιγραφή της κατ' εξοχήν Ελληνικής αυτής αρετής, μας δίνουν τα διάφορα γραπτά μνημεία της αρχαιότητας.

Από την Ελληνική φιλολογία, η οποία διασώθηκε, πληροφορούμαστε για την συχνή μετακίνηση για λόγους "τουριστικούς" διαφόρων ατόμων, μεμονωμένα ή ομαδικά κατά την εποχή της αρχαιότητας και την ικανοποίηση των σχετικών αναγκών της στεγάσεώς τους, διατροφής, ψυχαγωγίας κλπ. με το σύστημα της φιλοξενίας.

Η αποδοχή και εξυπηρέτηση, δια μέσου της ατομικής φιλοξενίας, των ξένων στην αρχαία Ελλάδα θεωρείτο σαν θεία αρετή.

Οι προσερχόμενοι ξένοι στην Αθήνα και στις άλλες πόλεις της Ελλάδας θεωρούνταν σεβαστά πρόσωπα και αν και άγνωστοι, τους προσφέρονταν όλα τα μέσα για να εξυπηρετηθούν πλήρως.

Οι ξένοι παρέμειναν στους ξενώνες, τους παρέχονταν τροφή, ενδυμασία, ψυχαγωγία και μετά την αναχώρησή του, τους προσφέρονταν πλούσια αναμνηστικά δώρα.

Οι Ρωμαίοι μιμούμενοι τους Έλληνες, προσκαλούσαν κάθε ξένο και του πρόσφεραν αφιλοκερδώς την φιλοξενία τους.

Εκτός όμως από τους Έλληνες και τους Ρωμαίους και άλλοι λαοί της τότε εποχής προσέφεραν την φιλοξενία τους σε κάθε ξένο που επισκέπτονταν τη χώρα τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι των αρχαίων Αιγυπτίων και των αυλών του Φαραώ που φιλοξενούσαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους επισκέπτες που έφταναν στην χώρα τους για μικρό χρονικό διάστημα ή απλώς περνούσαν από εκεί συνεχίζοντας τα μακρινά τους ταξίδια.

3.4. ΣΤΑΔΙΟ ΧΑΛΑΡΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΔΗΜΟΣΙΑ ΞΕΝΙΑ)

Σύμφωνα με αυτή ο δήμος πλέον, δηλαδή η πολιτεία και όχι οι ιδιώτες προσωπικά, ανέλαβε στο έργο της φιλοξενίας των ξένων.

Η αύξηση της συχνότητας και του αριθμού των ξένων, καθώς και διάφοροι άλλοι λόγοι κοινωνικοί και οικονομικοί κατέστησαν την ιδιωτική φιλοξενία δύσκολη.

Οι ιδιώτες, για αντικειμενικούς λόγους, δεν ήταν σε θέση πια να προσφέρουν την φιλοξενία στους ξένους.

Το έργο αυτό ανέλαβε τότε η Πολιτεία. Οι διάφοροι δήμοι για την ικανοποίηση των αναγκών των περιηγητών - ξένων, ίδρυσαν οικήματα, ονομαζόμενα καταφύγια κοντά σε λιμάνια, εμπορικά ή θρησκευτικά κέντρα. Στα καταφύγια αυτά οι ξένοι εύρισκαν στέγη και τροφή δωρεάν.

Τέτοιου είδους καταφύγια ιδρύθηκαν σε χώρους της Ολυμπίας, της Κορίνθου, των Πλαταιών και αλλού, έτσι ώστε οι προσερχόμενοι ξένοι να μπορούν να βρίσκουν στέγη, κρεβάτι και πολλές φορές τροφή.

Χαρακτηριστικό είναι και πρέπει να υπογραμμισθεί ιδιαίτερα ότι η Δημόσια φιλοξενία πήρε συγκεκριμένη μορφή πιο αργά, κατά την Βυζαντινή εποχή. Όπως αναφέρουν οι διάφορες πηγές, κατά το διάστημα της περιόδου αυτής, εξ' αιτίας του πνεύματος του χριστιανισμού που επικρατούσε, δημιουργήθηκαν πάρα πολλά καταφύγια - ξενώνες, με σκοπό την ξενοδοχία και την περίθαλψη των ξένων.

Η διεύθυνση των καταφυγίων - ξενώνων, εξ' αιτίας της σημασίας που έδινε η πολιτεία σε αυτά, δινόταν σε πρόσωπα που είχαν σόβαρη μορφωση και αξία. Οι διευθυντές των ιδρυμάτων αυτών ονομάζονται ξενοδόχοι.

Κατά την εξέταση του συστήματος της Ξενίας τουριστικό - οικονομίας είναι σκόπιμο να εξηγήσουμε ότι τα χρονικά της εμφάνισης της Δημόσιας Ξενίας και κατάργησης της Ιδιωτικής Ξενίας είναι αδύνατο να προσδιορισθούν με ακρίβεια. Το μόνο βέβαιο στην περίπτωση είναι ότι η Ιδιωτικού χαρακτήρα Ξενία, υπήρξε πριν από την Δημόσια Ξενία.

Η χαλάρωση της Ιδιωτικής Ξενίας και η μετάβασή της στην Πολιτεία, μαζί με άλλους λόγους οδήγησαν στην αύξηση της

συχνότητας και του αριθμού των τουριστικά μετακινουμένων ατόμων κατά την αρχαιότητα. Το γεγονός αυτό άρχισε να δημιουργεί ορισμένες δυσκολίες και σοβαρά προβλήματα σε ότι αφορούσε την μετακίνηση, την υποδοχή, την στέγαση, την διατροφή κλπ. στα, για διαφόρους τουριστικούς λόγους, μετακινούμενα άτομα.

Η αυτο-εξυπηρέτησή στα μέσα μεταφοράς, η φιλοξενία, κλπ. δεν ήταν σε θέση πλέον να εξυπηρετήσουν τον "περιγηγητισμό" της εποχής εκείνης.

Η αδυναμία αυτή οδήγησε στο σύστημα, της κατά ένα τρόπο, αγοράς των μέσων και τρόπων ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών, οπότε άρχισε με την πάροδο του χρόνου να κυριαρχεί το σύστημα της τουριστικής ανταλλαγής. Ο Στ. Χιλιαδάκης σχετικά με το θέμα αυτό γράφει....

"Όταν άρχισε να παρακαμάζει και η Δημόσια Φιλοξενία, δόθηκε καινούργια ώθηση στην ιδιωτική πρωτοβουλία για να εγκαταλείψει την μορφή των πανδοχείων και να δημιουργήσει οικήματα πιο κατάλληλα για τις ανάγκες των ξένων".

Η οργάνωση της εκμετάλλευσης του τουρισμού από τους ιδιώτες είχε μπει στον δρόμο της πιά. Οι ξένοι προστατεύονται από τον Δία, αλλά δεν απολαμβάνουμε τα προνόμια της δωρεάν στέγασης και τροφής, παρά όταν είναι επίσημοι ξένοι ή φίλοι ενός κατοίκου της πόλης. Οι άλλοι πληρώνουν τη στέγη και την τροφή τους και ενώ στην Ομηρική εποχή την αξία των δώρων, που έδινε εκείνος που δεχόταν ξένο, την έπαιρνε από τον Δήμο τώρα ο ξένος θα δώσει το χρήμα του στο ξενοδοχείο και το χρήμα αυτό θα γυρίσει από χέρι σε χέρι, για να ωφεληθούν απ' αυτό όλοι οι πολίτες του Δήμου".

Από την πιο πάνω έκθεση, φαίνεται πάρα πολύ καθαρά ότι από την στιγμή κατά την οποία στο σύστημα της "τουριστικό - οικονομίας" έγινε ανικανο να ανταποκριθεί στην εξυπηρέτηση των αναπτυσσομένων τουριστικών αναγκών και η φιλοξενία από παράγοντας ανάπτυξης του τουρισμού, άρχισε να μεταβάλλεται σε φραγμό για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτού, έγινε απαραίτητη πλέον η δημιουργία διαφόρων οικονομικών μονάδων, μικρής στην αρχή έκτασης, για την έναντι πληρωμής, προσφορά των αγαθών και υπηρεσιών των αναγκαίων για εξυπηρέτηση των τουριστών. Οπότε και μπαίνουμε στην δεύτερη περίοδο της "εμπορευματικής τουριστικό - οικονομίας".

3.5. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η μετάβαση από την περίοδο της "Ξενίας τουριστικο - οικονομίας" στην περίοδο της εμπορευματικής, χωρίς αμφιβολία, δεν έγινε από την μια στιγμή στην άλλη. Αντίθετα ακολούθησε μια μακροχρόνια πορεία εξέλιξης.

Κατ' αρχάς όπως αναπτύχθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, όταν η ιδιωτική φιλοξενία ήταν αδύνατο εκ των πραγμάτων να αναταποκριθεί στην παρατηρούμενη άνοδο του αριθμού των τουριστικά μετακινουμένων ατόμων, στην αύξηση της συχνότητας των μετακινήσεων καθώς και στον πολλαπλασιασμό των διαφόρων αναγκών των τουριστών, το Κράτος και οι Ιερείς άρχισαν να προβαίνουν στην λήψη διαφόρων μέτρων "δημοσίου χαρακτήρα" όπως ήταν π.χ. η εγκατάσταση των τουριστών σε πρόχειρες σκηνές ή μικρά οικήματα κοντά σε ναούς και τουριστικούς τόπους, το μοίρασμα ψωμιού, αλευριού, χορταρικών κλπ. στους προσερχόμενους τουρίστες. Όλα αυτά αποτέλεσαν την αρχή της, στη συνέχεια της δημιουργίας από ιδιώτες των καταγωγίων, καπηλείων, πανδοχείων και στην εμφάνιση των ξενοδοχείων.

Η συνεχής όμως αύξηση του αριθμού των τουριστών, η μεταβολή των σκοπών της τουριστικής διακίνησης κλπ. δεδομένου ότι είχαν αρχίσει να επιδρούν αρνητικά στο θεσμό της ιδιωτικής και δημόσιας φιλοξενίας οδηγούσαν αναπόφευκτα στον περιορισμό του θεσμού αυτού και στην αποσύνθεση του συστήματος της Ξενίας τουριστικο-οικονομίας με συνέπεια την εμφάνιση των πρώτων τάσεων κερδοσκοπίας.

Διάφορα άτομα άρχισαν να προβαίνουν πλέον, συστηματικά, στην οργάνωση των μέσων, καθώς και των τρόπων εξυπηρέτησης των προσερχομένων να παρακολουθήσουν διάφορα θέματα, αθλητικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα ή να προσκυνήσουν άγιους τόπους (τουρίστες).

Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών όμως, με αυτόν τον τρόπο, σε όσους είχαν ανάγκη αυτών δεν γινόταν όπως προηγουμένως δωρεάν, αλλά έναντι καταβολής χρημάτων. Αυτό αποτέλεσε την αφετηρία για την είσοδο στην περίοδο οργάνωσης της εκμετάλλευσης του τουρισμού, την οποία ονομάζουμε:

εμπορευματική τουριστικο - οικονομία.

Η περίοδος της εμπορευματικής τουριστικο - οικονομίας την οποία αναφέρουμε πιο πάνω, διακρίνεται στα δύο ακόλουθα στάδια:

- α) αγοραστική τουριστικο - οικονομία
- β) εξαπλωμένη εμπορευματική τουριστικο - οικονομία

3.5.1. ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στο στάδιο αυτό της αγοραστικής τουριστικο - οικονομίας οι "παραγωγοί τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών προέβαιναν στην ανταλλαγή του προϊόντος τους έναντι χρημάτων απ' ευθείας με τους "τουρίστες" που είχαν ανάγκη, δίχως την μεσολάβηση τρίτων.

Το στάδιο της αγοραστικής τουριστικο - οικονομίας διήρκεσε για πολλούς αιώνες. Χρονικά μπορούμε να το περιλάβουμε μεταξύ Δ' Π.Χ. αιώνα μέχρι τον 19ο αιώνα περίπου.

3.5.2. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το στάδιο αυτό αρχίζει από τη στιγμή της εμφάνισης οριμένων ατόμων ή ομάδων στην τουριστική αγορά, των οποίων ο ρόλος ήταν διαμεσολαβητικός, καθώς και της χρησιμοποίησης ξένης μισθωτικής εργασίας στον τομέα της παραγωγής τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.

Βασικό πάντως κριτήριο της μεταξύ των δύο αυτών σταδίων διαφοράς είναι η συγκέντρωση, κατά το δεύτερο στάδιο από μέρους των διαφόρων τουριστικών μονάδων, μεγάλου παγίου κεφαλαίου και η δημιουργία μεγαλύτερης και πιο σταθερής τουριστικής αγοράς. Επίσης κύριο χαρακτηριστικό το οποίο επιτρέπει τη διάκριση των δύο αυτών σταδίων είναι ότι, στην μεν αγοραστική τουριστικο - οικονομία "τουριστική παραγωγή" και "τουριστική διάθεση βασίζονταν στην προσωπική εργασία του παραγωγού ενώ στην περίπτωση της εξαπλωμένης εμπορευματικής τουριστικο - οικονομίας πραγματοποιείται ο αποχωρισμός της τουριστικής εργασίας από το κεφάλαιο.

3.6. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο τουρισμός σαν κοινωνικό φαινόμενο που, εκδηλώνεται με τη μετακίνηση ατόμων από έναν τόπο σ' έναν άλλο, είναι πανάρχαιος, όσο και ο ανθρώπινος πολιτισμός. Η μόνη διαφορά από τις πρώτες εκείνες μετακινήσεις σήμερα είναι ποσοστική, μια και τα κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους να επισκεφθούν άλλους τόπους εξακολουθούν να είναι τα ίδια. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλές μορφές του σύγχρονου τουρισμού έλκουν την "καταγωγή" τους από την αρχαιότητα. Ο συνεδριακός τουρισμός είναι η εξέλιξη των αρχαίων Αμφικτυονιών, ο θρησκευτικός τουρισμός, η προέκταση των ομαδικών ταξιδιών στους Άγιους Τόπους στη Μέκκα ή στο Βατικανό, ο θεραπευτικός τουρισμός, η συνέχιση των αρχαίων Ασκληπιείων και των υδροθεραπευτηρίων του Μεσαίωνα, ο εμπορικός τουρισμός, η εξέλιξη των ταξιδιών, των αρχαίων Ελλήνων στις "αποικίες εκμεταλλεύσεως" κ.α., όλες αυτές οι μορφές του τουρισμού έχουν την ίδια ποιοτική υφή και ιστορικά διαφοροποιούνται μόνο ποσοτικά.

Όμως ο προσδιορισμός της έννοιας και του περιεχομένου της τουριστικής έρευνας προϋποθέτει τη γνώση του αντικειμένου με το οποίο θα ασχοληθεί η έρευνα αυτή, δηλαδή του τουρισμού.

Η έννοια του τουρισμού μπορεί να εξεταστεί από δύο σκοπίες: μια θεωρητική, που καλύπτει όλες τις πτυχές του φαινομένου, οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές και μια πρακτική, που ρυθμίζει τις καθημερινές συναλλακτικές σχέσεις.

Η έννοια του τουρισμού από θεωρητική σκοπιά μπορεί να προσδιοριστεί σαν "η πρόσκαιρη μετακίνηση ατόμων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σ' έναν άλλο για λόγους κυρίως ψυχαγωγικούς, χωρίς κερδοσκοπικό κίνητρο και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση υποδοχή και εξυπηρέτηση των ατόμων αυτών".

Ο ορισμός περιλαμβάνει καταρχήν δύο σκέλη. Το πρώτο σκέλος που αναφέρεται στην μετακίνηση των ατόμων αντιπροσωπεύει το καταναλωτικό μέρος του τουρισμού και ταυτίζεται με την τουριστική ζήτηση και το δεύτερο που αναφέρεται στην υποδοχή και εξυπηρέτηση των μετακινουμένων, αντιπροσωπεύει το "παραγωγικό" μέρος και ταυτίζεται με την "τουριστική προ-

σφορά". Η προσφορά και η ζήτηση στον τουρισμό προϋποθέτουν κάποιο προϊόν που μπορεί να εκφραστεί ποσοτικά.

Έτσι μιλάμε για "τουριστικό προϊόν" το οποίο κατά την υπεραπλοποιημένη έκφραση ταυτίζεται με τις πακεταρισμένες διακοπές. Και επειδή οι διακοπές αυτές περιλαμβάνουν ένα ταξίδι στον τόπο προορισμού με διαμονή και ψυχαγωγία γι' αυτό το τουριστικό προϊόν εκφράζεται παραστατικά από τα 4 παρακάτω στοιχεία: τοποθεσία, ταξίδι, διαμονή και ψυχαγωγία. Αυτά τα στοιχεία συνθέτουν βασικά και την έννοια του "παραγωγικού" μέρους του τουρισμού, αφού δε νοείται τουρισμός χωρίς ένα τόπο - προορισμό στον οποίο θα πάει κανείς χρησιμοποιώντας ένα μεταφορικό μέσο, διαμένοντας σ' ένα κατάλυμα και περνώντας τις διακοπές του διασκεδάζοντας. Το πέρασμα από τόπο σε τόπο δηλαδή η χωρική μετακίνηση δίνει τα είδη του τουρισμού σε τοπικό - εκδρομικό - εσωτερικό - εθνικό, και εξωτερικό - διεθνές. Η χρονική άλλωστε μετακίνηση και ο τρόπος οργάνωσης της μετακίνησης χαρακτηρίζει τον τουρισμό σε θερινό ή χειμερινό, ομαδικό ή των μεμονωμένων. Τέλος εξετάζοντας τον τουρισμό από άποψη σκοπού μετακίνησης που όπως είπαμε κατά κανόνα είναι ψυχαγωγικός χωρίς οπωσδήποτε κερδοσκοπία κίνητρα, μπορούμε να διακρίνουμε διάφορες μορφές αναλογα με το στοιχείο κίνητρο που επικρατεί στις μετακινήσεις όπως αναφέρθηκε και στην αρχή.

Ταυτόχρονα θα ήταν σωστό να σταθούμε για λίγο στα χαρακτηριστικά εκείνα που διέπουν τον σύγχρονο τουρισμό. Ο τουρισμός λοιπόν σαν σύγχρονο φαινόμενο εξαρτάται άμεσα και από την καθημερινή πρόοδο του ανθρώπινου στοιχείου. Έτσι η "λαϊκοποίηση" στις μέρες μας του αυτοκινήτου και του αεροπλάνου προώθησε τον τουρισμό προσδίδοντας σ' αυτόν εκτός από τη μαζικότητα και την ομαδικότητα και τη διεθνιστικότητα τρία από τα βασικότερα σήμερα χαρακτηριστικά του.

Βέβαια η ανάπτυξη μόνο των συγκοινωνιακών μέσων δε θα προωθούσε τον τουρισμό, αν παράλληλα δεν σημειώνονται και ορισμένες ευνοϊκές συνθήκες στον οικονομικό και κοινωνικό χώρο, όπως η αύξηση του εισοδήματος και η δικαιότερη κατανομή του ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές τάξεις, η βελτίωση των όρων εργασίας και αμοιβής των εργαζομένων, η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών στις ευρύτερες εργαζόμενες τάξεις, η απλοποίηση των διατυπώσεων στις μετακινήσεις των ανθρώπων και η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων που εδώ ενάγονται και οι δυο πιο εντυπωσιακές περιπτώσεις. Η "βιομηχανία

φιλοξενίας" (HOSPITALITY INDUSTRY) και οι οργανωτές ταξιδιών (TOUR OPERATORS). Η επιχείρηση φιλοξενίας τουριστών είναι σήμερα οργανωμένη σε βιομηχανική βάση και έχει όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αναπτυγμένης υπερεθνικής δραστηριότητας. Υπάρχουν περιπτώσεις που ο υπερεθνικός τους χαρακτήρας έχει πάρει διαστάσεις πολυεθνικής μορφής με τα γνωστά συγκροτήματα HILTON, INTERNATIONAL, SERATON κλπ. Άλλη περίπτωση είναι οι οργανισμοί ταξιδιών που ζούν το ρόλο του "χονδρεμπόρου" και παρεμβαίνουν σαν "μεσάζοντες" ανάμεσα στους τουρίστες και τους "παραγωγούς" τουριστικών υπηρεσιών στους τόπους προορισμού.

Οι διαστάσεις που πήρε το τουριστικό φαινόμενο και κυρίως οι επιπτώσεις που προκαλεί στα οικονομικά των τουριστικά αναπτυγμένων χωρών, οδήγησε τις χώρες αυτές και τα κέντρα εξουσίας στη λήψη μέτρων για τη λύση συγκεκριμένων προβλημάτων του κλάδου μέτρων που δεν είναι βέβαια μόνο κατασταλτικά ή "θεραπευτικά" όταν ο τουρισμός βρεθεί μπροστά σε προβλήματα αλλά και προληπτικά για να αποτρέψει τα προβλήματα και ακόμα και για να χαράξει νέες κατευθύνσεις για καλύτερες προοπτικές. Ακριβώς λοιπόν σ' αυτή την τάση της "κρατικής παρέμβασης", άρχισε να διαμορφώνεται μιά τουριστική πολιτική, μιά τουριστική πολιτική που αποτελεί ένα ακόμα από τα κύρια χαρακτηριστικά του σύγχρονου τουρισμού. Η πολιτική αυτή, όπως και κάθε πολιτική κατευθύνεται από ορισμένες κοσμοθεωρίες που τις εκφράζουν οι φορείς της εξουσίας, ανάλογα με την ιδεολογική τους τοποθέτηση. Δεν πρόκειται εδώ να αναζητήσουμε τις κοσμοθεωρίες της τουριστικής μας πολιτικής. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι να εξετάσει, κανείς αν έχει χαραχθεί κάποια πολιτική στον τομέα αυτό και αν ασκήθηκε με συνέπεια, ώστε να έχουμε τα επιθυμητά αποτελέσματα για την ανάπτυξη του τουρισμού μας.

Είναι γεγονός ότι το κράτος άρχισε να ενδιαφέρεται για τον τουρισμό και συγκεκριμένα για τον εξωτερικό τουρισμό, όταν μετά την αναπροσαρμογή της συναλλαγματικής αξίας της δραχμής το 1952 οι αφίξεις ξένων τουριστών και το συνάλλαγμα επηρέαζαν την ελληνική οικονομία. Τουριστική πολιτική εκδηλωνόταν στις χρηματοδοτήσεις ξενοδοχειακής κατασκευής και σε έργα υποδομής που εξυπηρετούσαν τον τουρισμό, χωρίς "η πολιτική" αυτή να συνδέεται με τη γενικότερη πολιτική και προπάντων να έχει κάποια διάρκεια. Ήταν μια πολιτική "προσωπική" του φορέα που κάθε φορά ασκούσε τις αποφάσι-

στικές αρμοδιότητες του τουριστικού τομέα. Αυτή η προσωπική πολιτική ασκήθηκε και τα επόμενα χρόνια ακόμα, ακόμα και όταν τα 5ετή προγράμματα καθόριζαν στόχους και προτεραιότητες στον τουριστικό τομέα. Άλλα, προέβλεπαν τα προγράμματα και άλλα εκτελούνταν, με το πρόσχημα της "προσαρμογής" προς τις μεταβαλλόμενες συνθήκες που δικαιολογούσαν κάθε είδους "αυτοσχεδιασμό" της πολιτικής της "στιγμής". Αλλά δεν ήταν μόνο ο προσωπικός χαρακτήρας της πολιτικής στον τουρισμό, ήταν και η έλλειψη συντονισμού που οδηγούσε σε αντικρουόμενα μέτρα μεταξύ των κρατικών φορέων, που εμπλέκονταν στις διάφορες φάσεις του τουριστικού κυκλώματος.

Εκείνο που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι φορείς της τουριστικής μας πολιτικής ακόμα και μέχρι σήμερα, φαίνεται να μην προσπαθούν να εξετάσουν σε βάθος και με μακρόχρονη προοπτική το τουριστικό φαινόμενο και να καθορίσουν μια "γραμμή" που θα την ακολουθούν όλοι με συνέπεια. Γι' αυτό θα ήταν ίσως παρακινδυνευμένο να υποστηρίξει κανείς πως υπάρχει στην Ελλάδα τουριστική πολιτική κάποιας έστω ιδεολογικής τοποθέτησης. Υπάρχουν, απλώς διάφορες πολιτικές που μεταβάλλονται με το ρυθμό που αλλάζουν οι φορείς της τουριστικής "εξουσίας".

Σαν παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ιδιαίτερα την επταετία 1967-74 όπου η αλόγιστη χορήγηση δανείων (με εγγύηση, μάλιστα του Δημσίου) για την οπουδήποτε δημιουργία ξενοδοχείων χωρίς ταυτόχρονη φροντίδα του κράτους για τη δημιουργία έστω και βασικών απαραίτητων τουριστικών επιχειρήσεων, χωρίς οποιαδήποτε έρευνα της διεθνούς τουριστικής αγοράς, χωρίς τέλος, οποιαδήποτε μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος από το οποίο εξαρτάται ο ίδιος ο τουρισμός, είχε σαν αποτέλεσμα την υποβάθμιση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, την αισθητή καταστροφή ορισμένων τουριστικών τόπων και σαν φυσική συνέπεια, η μείωση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού μας.

Η οικονομικά παράλογη συγκέντρωση ξενοδοχειακών καταλυμάτων στους πιο σημαντικούς τουριστικούς τόπους σε συνδυασμό και με την εμφάνιση μεγάλου αριθμού καταλυμάτων της "παρξενοδοχίας" (ενοικιαζόμενα δωμάτια, βίλες, διαμερίσματα) οδήγησε στην υπερπροσφορά καταλυμάτων, που σαν αποτέλεσμα είχε την υποταγή της ελληνικής προσφοράς στα τεράστια συμφέροντα των ξένων τουρ-οπερέιτορς.

Οι γίγαντες αυτοί του διεθνούς τουριστικού κυκλώματος επέβαλαν στους Έλληνες τους όρους τους ευθύς εξ αρχής.

Ετσι, οι χαμηλές πληρότητες των ξενοδοχείων, η αδυναμία πολλών τέτοιων μονάδων να εξυπηρετήσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις, η ανικανότητά τους για συνεργασία τοπικά και περιφερειακά, η κακή τους οργάνωση και η άγνοια συγχρόνων μεθόδων πώλησης του τουριστικού προϊόντος τους, ανάγκαζε πολλούς ξενοδόχους μας να δέχονται τους όλο και πιο επαχθής όρους που επέβαλε το олиγοφώνιο των τουρ-οπεράιτορς στην ελληνική τουριστική αγορά.

Η ορθολογική τουριστική πολιτική ήταν ανύπαρκτη. Οποια ορθολογική ανάπτυξη και να παρατηρήθηκε οφειλόταν κύρια στις πράγματι αξιοθαύμαστες προσπάθειες και ενέργειες ορισμένων ανθρώπων ως ιδιώτης πρωτοβουλίας, του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το Κράτος απλώς επενέβαινε σποραδικά, για να ξεπεραστεί κάποια κρίση, που παρουσίαζε ο Ελληνικός Τουρισμός ή για να δώσει κίνητρα στην ιδιωτική πρωτοβουλία, που μόνη της και ασυντόνιστη έπρεπε να βρει σωστές λύσεις στα πολύπλοκα προβλήματα του κλάδου.

Μια τέτοια τουριστική πολιτική έχει το χαρακτήρα της περιοδικότητας της συμπτωματικής αντιμετώπισης των οικονομικών δυσκολιών και διαταραχών και ήταν αποκομμένη τόσο από το μέλλον, όσο και από την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και οικολογική εθνική πολιτική.

Θα πρέπει να αναλύσουμε και να εξετάσουμε χωριστά τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την κρατική τουριστική πολιτική και που έχουν σαν αντίκρυσμα την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης. Τα χαρακτηριστικά αυτά τα μέσα υποδομής, η τουριστική παιδεία, η πολιτική που αδικείται ως προς την προστασία του περιβάλλοντος και τα κίνητρα ανάπτυξης απ'την πλευρά του κράτους.

Ειδικότερα σε μια χώρα σαν την Ελλάδα με τις ιδιαίτερες μορφολογικές συνθήκες η όσο το δυνατό ιδανικότερη απόδοση της τουριστικής διακίνησης είναι σημαντική. Τα τελευταία χρόνια στις τουριστικές μεταφορές η απουσία της Κρατικής πολιτικής είναι εμφανής, παρόλο που είναι ένας τομέας σημαντικός διότι εξυπηρετεί τις πολύ βασικές τουριστικές λειτουργίες.

Πρώτα διευκολύνουν λειτουργώντας σαν δίκτυα αλλά και σαν επιχειρησιακή δραστηριότητα την διακίνηση των τουριστών.

Επειτα αναπροσαρμόζουν και δημιουργούν ένα ατελείωτο φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων και μια αμέτρητη γκάμα προϊόντων και εξοπλισμών.

Ακόμα είναι σε θέση να αναπτύξουν όχι μόνο μια νέα περιοχή εντάσσοντάς την στην τουριστική αγορά αλλά και αξιοποιώντας μια ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια.

Και τέλος συμβάλλουν αποφασιστικά στην αναδιάρθρωση και στην επέκταση του όλου συστήματος εθνικών μεταφορών στο βαθμό που χωρίς της τουριστικής διακίνησης η αναδιάρθρωση αυτή θα καθυστερούσε σημαντικά και είναι αμφίβολο αν ποτέ θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Οσο λοιπόν αφορά το σιδηροδρομικό δίκτυο τα τελευταία χρόνια δεν έχει γίνει σχεδόν καμιά σπουδαία προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος. Έχουμε να κάνουμε με ένα πολύ περιορισμένο τεχνολογικά απαρχαιωμένα και λειτουργικά απαράδεκτο δίκτυο. Για να μη μιλήσουμε εδώ για οργάνωση, συντήρηση, συνέχεια καθαριότητα σταθμών και συρμών και εξυπηρέτηση επιβατικού κοινού το επίπεδο των οποίων μόνο σε αφρικάνικα κράτη θα μπορούσε κανείς να συναντήσει.

Ετσι, ενώ το 6,2% αφικνιούμενων το 1989 στα σύνορα της χώρας χρησιμοποίησαν το σιδηρόδρομο το 1978 το ποσοστό μειώθηκε στο 2,6%. Παρ'όλο που ο ρυθμός μεταβολής σε απόλυτες τιμές για τη δεκαετία 1979-1989 είναι 6,7% πράγμα που σημαίνει ότι ο σιδηρόδρομος χάνει σαν ανταγωνιστικό συγκοινωνιακό μέσο.

Ως προς τις μεταφορές η χρησιμοποίηση του αεροπλάνου έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια αν και το κόστος μεταφοράς αυξάνεται μια και δύο φορές το χρόνο. Ενώ αυξάνονται λοιπόν οι τιμές, ενώ ο αριθμός των επιβατών μεγαλώνει η διακίνηση γενικά, η κακή εξυπηρέτηση και το χάλι στα αεροδρόμια παραμένουν τα ίδια. Ίδια από πλευράς αριθμών ίδια από πλευράς μη ανανέωσης του τεχνολογικού εξοπλισμού τους ίδια στο επίπεδο παροχής υπηρεσιών ίδια στον τομέα οργάνωσης ασφάλειας διαδρόμων κλπ.

Ετσι το 67% των αφιχθέντων στην χώρα το 1979 χρησιμοποίησαν αεροπλάνο. Το ποσοστό αυτό ήταν για το 1978 το 64%

και για το 1977 62%. Το σπουδαιότερο αεροδρόμιο της χώρας είναι των Αθηνών 63,78% του συνόλου των αεροπορικών αφίξεων. Ακολουθεί αυτό της Ρόδου με 23% της Κέρκυρας με 9,6% και του Ηρακλείου με 9,2% των αφίξεων.

Ταυτόχρονα η Ελλάδα χώρα με ήλιο και θάλασσα προσελκύει το τουριστικό ενδιαφέρον για τα νησιά της, που δέχονται αυξημένο τουριστικό κύμα τη θερινή περίοδο. Εδώ υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες:

- 1) αυτοί που φθάνουν με πλοίο, στην Ελλάδα από το εξωτερικό και
- 2) αυτοί που φθάνοντας με άλλο μεταφορικό μέσο χρησιμοποιούν το πλοίο για την μετάβαση στον τόπο διακοπών.

Η δεύτερη κατηγορία που διακινείται με πλοίο στα ελληνικά νησιά ενδιαφέρει περισσότερο τον τομέα τουριστικών μεταφορών διότι ο αριθμός των τουριστών είναι πολλαπλάσιος και στον τομέα αυτό όμως οι ελλείψεις και τα παρατράγουδα δεν λείπουν εκθέτοντας το όνομα της χώρας στο εξωτερικό. Ακούγονται πολλά για υπερπλήρωση πλοίων για αλλαγές δρομολογίων για κακό σέρβις κ.λ.π. ενώ σαν κυριότερο πρόβλημα παραμένει ακόμα η έλλειψη προβλήτας για προσέγγιση πλοίων σε πολλά νησιά του Αιγαίου αν και δέχονται μεγάλο τουριστικό ρεύμα.

Αφήσαμε στο τέλος τις οδικές μεταφορές μιάς και η σημασία του αυτοκινήτου σχετικά με την τουριστική διακίνηση και την τουριστική ανάπτυξη γίνεται συνεχώς και σπουδαιότερη. Έτσι το 1979 ήταν 19,3% του συνόλου των αφίξεων ενώ το 1989 το ποσοστό ανήλθε σε 20,1%. Αλλά και στο σημείο αυτό τα παράπονα των επισκεπτών είναι πολλά για κακό οδικό δίκτυο και έλλειψη επαγγελματικότητας από μια μεγάλη κατηγορία οδηγών.

Το δεύτερο εκείνο χαρακτηριστικό γνώρισμα της τουριστικής πολιτικής το οποίο είναι, άρρητα δεμένο με την τουριστική ανάπτυξη και εξέλιξη είναι η τουριστική παιδεία.

Επειδή η οργάνωση της τουριστικής παιδείας δεν είναι μιά απλή φραστή διατύπωση αλλά προϋποθέτει την ανάληψη συγκεκριμένου έργου και τον καταμερισμό του, θα πρέπει να αναφερθεί ότι αποτελεί μια προσπάθεια στην οποία πολλοί φορείς είναι ε-

κείνοι που συμμετέχουν με κύριο όμως γνώρισμα τον κρατικό παράγοντα.

Οι φορείς λοιπόν που παρέχουν στην χώρα μας τουριστική εκπαίδευση χωρίς δυστυχώς να υπάρχει έστω και κάποιος υποτυπώδης συντονισμός μεταξύ τους είναι:

- Οι Σχολές Τουριστικών Επαγγελματιών (Σ.Τ.Ε.) που καλύπτουν όλο το φάσμα της εκπαίδευσης (βασική, μεταπτυχιακή, ανώτερη κλπ.)
- Η Σχολή Ξεναγών που υπάγεται στη δικαιοδοσία του Ε.Ο.Τ με βάση το νόμο 5161/1931 "περί ξεναγών".
- Η Τουριστική Αστυνομία που για την Χωροφυλακή η Εκπαίδευση άρχισε το 1961, για τη δε Αστυνομία το 1966. - Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τα λεγόμενα ΤΕΙ διάδοχοι των Κ.Α.Τ.Ε. που η λειτουργία τους γίνεται που σύγχρονη και πιο εμπεριστατωμένη. - Οι Σχολές του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας που προετοιμάζουν τους αξιωματικούς και τα πληρώματα για τα τουριστικά σκάφη της χώρας μας καθώς και το κατώτερο προσωπικό του θαλάσσιου τουρισμού.

Και τέλος,

- Οι Σχολές της Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας που κατάρτιζαν στελέχη πάνω σε μία μεγάλη γκάμα γενικών τουριστικών δραστηριοτήτων (π.χ. Σχολές Αεροσυνοδών, Σχολή Ναυτιλιακών Σπουδών κλπ).

Τώρα, όσο αφορά την πολιτική που ασκείται σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος τομέα κλειδί για την τουριστική εξέλιξη στην χώρα μας η προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος άρχισε τα τελευταία χρόνια πολύ καθυστερημένα σε σχέση με άλλες αναπτυγμένες χώρες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1976 αναφέρει " Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, το Κράτος υποχρεώνεται να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα προς διαφύλαξη αυτού" κλπ. "Τα μνημεία και οι παραδοσιακές και στοιχεία τελούν υπό την προστασίαν του Κράτους. Νόμος θέλει ορίσει τα αναγκαία προς πραγματοποίησιν της προστασίας ταύτης περιοριστικά της ιδιοκτησίας μέτρα, ως

και του τρόπου και το είδος της αποζημιώσεως των ιδιοκτητών".

Με την ίδρυση του Υπουργείου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος οι αρμοδιότητες για το περιβάλλον, που ήταν μέχρι τότε διασκορπισμένες σε πολλούς φορείς χωρίς καμιά ή με ελλιπή θεσμοθέτηση περιήλθαν σταδιακά σ' αυτό το Υπουργείο.

Με την προώθηση από το ΥΧΟΠ νόμου - πλαίσιο για το περιβάλλον και την παράλληλη εξειδίκευση της νομοθεσίας στον τομέα αυτό ελπίζεται ότι θα επιλυθούν πολλά προβλήματα, τόσο από πλευράς νομοθετικής ρύθμισης των θεμάτων προστασίας περιβάλλοντος όσο και από πλευρά συντονισμού των ενεργειών των συναρμοδίων φορέων, σύνταξης σχετικών μελετών, κλπ.

Ειδικότερα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος ο ρόλος του ΕΟΤ οριοθετείται στην προστασία και εποπτεία των τουριστικών πόρων (αξιών), φυσικών, πολιτιστικών και ειδικών με την συνεργασία των αρμοδίων αρχών και οργανώσεων καθώς και σε εισηγήσεις για την λήψη των αναγκαίων μέτρων τουριστικής αξιοποίησης, βελτίωσης και προβολής των εν λόγω "αξιών".

Οι αξίες που αναφέραμε χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

- τις φυσικές αξίες στις οποίες περιλαμβάνονται τα δάση, τα σπήλαια οι ιαματικές πηγές, οι ακτές, οι λίμνες, τα ποτάμια, η θάλασσα κλπ. και
- τις ανθρωπογενείς ή κοινωνικοοικονομικές αξίες, που περιλαμβάνουν την ιστορική, καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική κληρονομία, την λαογραφία, λαϊκή τέχνη, εκδηλώσεις κλπ.

Όλες αυτές οι αξίες κινδυνεύουν να υποστούν αλλοίωση ή καταστροφή από ρύπανση και ακόμη περισσότερο από την μόλυνση η οποία δημιουργεί κινδύνους και για την ίδια τη ζωή μας.

Με την αλλοίωση, υποβάθμιση και καταστροφή των αξιών αυτών χάνονται και οι τουριστικοί πόροι που αποτελούν το υπόβαθρο για την όποια τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας.

Η προστασία του περιβάλλοντος δεν σημαίνει κατ' ανάγκη και περιορισμό της ανάπτυξης. Ανάπτυξη και προστασία μπορούν

να συμβαδίζουν, αρκεί να υπάρξει μελέτη και ορθολογική αξιολόγηση των φυσικών και ανθρωπογενών χαρακτηριστικών της προς ανάπτυξη περιοχής με κριτήρια συλλογικού και εθνικού οφέλους και όχι στενά ατομικού συμφέροντος.

Στα παραπάνω πλαίσια ο ΕΟΤ γνωμοδοτεί για την χωροθέτηση δραστηριοτήτων, χρήσεων επεμβάσεων τουριστικών και μή, σε συσχετισμό με τους τουριστικούς πόρους, την τουριστική ζήτηση και προσφορά και την τουριστική πολιτική (λ.χ. αλλαγή χρήσης δασικών εκτάσεων χωροθέτηση λατομικών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών, γεωργικών κλπ. εγκαταστάσεων, έργων σε ακτές κλπ.) και παρόλο που οι γνωμοδοτήσεις αυτές δεν είναι δεσμευτικές για τους αρμόδιους φορείς, οι απόψεις του ΕΟΤ είναι κατά κανόνα αποδεκτές και πολλές φορές στηρίζουν τη λήψη οριστικής απόφασης για τα θέματα αυτά.

Ως αναφορά τα κίνητρα είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της τουριστικής πολιτικής για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης. Τα κίνητρα αυτά τα προηγούμενα χρόνια ήταν σχεδόν ανύπαρκτα και η τουριστική ανάπτυξη στηριζόταν αποκλειστικά σχεδόν στην ιδιωτική πρωτοβουλία και μόνο τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια οργανωμένη προσπάθεια από τον ΕΟΤ με το γνωστό νόμο 1262/82 περί κινήτρων. Ο νόμος αυτός έδωσε το γενικότερο πλαίσιο ενίσχυσης των επενδύσεων στον τουριστικό τομέα.

Ο αριθμός των επενδύσεων αυτών που υπήχθησαν στο νόμο αυτό την τελευταία 3ετία θεωρείται εξαιρετικά ικανοποιητικός παρά την τάση που εμφανίστηκε στην προτίμηση ορισμένων μόνο περιοχών. Οι θέσεις του ΕΟΤ ως προς τις υπαγωγές στα κίνητρα συνοψίζονται ως εξής:

- Ενίσχυση τουριστικών εγκαταστάσεων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (αργοτουρισμός, χειμερινά κέντρα κλπ).
- Εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς (αθλητικές πολιτιστικές συμπληρωματικές εγκαταστάσεις θερμαινόμενες πισίνες κλπ.)
- Ενίσχυση ακριτικών νομών.
- Ενθάρυνση επιχειρήσεων ΟΤΑ

- Αποθάρρυνση δημιουργίας νέων κλινών σε κορεσμένες περιοχές είτε με απόρριψη είτε με χαμηλά ποσοστά επιχορήγησης.
- Ενίσχυση μετατροπής των παραδοσιακών κτισμάτων σε τουριστικά καταλύματα.
- Αποφυγή υπερσυγκέντρωσης των υπαγωγών σε ορισμένες περιοχές και
- Η βιωσιμότητα των μονάδων η καταλληλότητα του φορέα και τα υπόλοιπα κριτήρια που ισχύουν για την αξιολόγηση των τουριστικών επενδύσεων.

Ειδικότερα τα κίνητρα αυτά συνίστανται στα παρακάτω:

- Τραπεζικά Δάνεια που οι τουριστικές επενδύσεις μπορούν να δανειοδοτηθούν από οποιαδήποτε Ελληνική Τράπεζα ή τις Ξένες Τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα.
- Τα δάνεια χορηγούνται, χωρίς την συνηγορία του ΕΟΤ βάσει τραπεζικών κριτηρίων,
- Το ποσοστό της δανειοδότησης που υπολογίζεται πάνω στον προϋπολογισμό των έργων είναι βάσει της σημερινής γενικής τακτικής περίπου 40-60% αλλά ποικίλουν κατά επένδυση.
- Η χαριστική περίοδος των δανείων μπορεί να είναι μέχρι 4 χρόνια από την σύναψη του δανειστικού συμβολαίου.
- Τα επιτόκια των τουριστικών δανείων μπορούν να επιδοτούνται δυνάμει του Ν. 1262/82 και είναι γενικά 18,5% αφαιρουμένων κατά περίπτωση, του ποσοστού των επιδοτούμενων μονάδων.

Δηλαδή: Περιοχή Β: 10-25 %

Γ: 15-40 %

Δ: 20-50 %

και

- Η διάρκεια των δανείων ποικίλει ανάλογα με την περιοχή των επενδύσεων και είναι για την περιοχή

B: 15 χρόνια

Γ: 15 χρόνια

Δ: 20 χρόνια

αλλά βασική προϋπόθεση αξιοποίησεως των κινήτρων αυτών είναι η προηγούμενη χορήγηση των εγκρίσεων από τον ΕΟΤ καταλληλότητας οικοπέδου και αρχιτεκτονικών σχεδίων.

Παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη του Ελληνικού Τουρισμού:

- Αρκετοί παράγοντες θεωρούνται ότι βοήθησαν την εξέλιξη του Ελληνικού Τουρισμού.

1. Ευνοϊκοί Παράγοντες

α) Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο η διεθνής πολιτική ύφεση που ενθάρρυνε την τουριστική κίνηση.

β) Η διεθνής οικονομική άνθηση που αύξησε τη ροπή για περιήγηση, η διεθνής τουριστική κίνηση άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία, ιδίως μετά την ολοκλήρωση της ανασυγκρότησης των Ευρωπαϊκών Οικονομιών ενισχύθηκε περισσότερο από το έτος 1952 λόγω της γενικής αύξησης των ατομικών εισοδημάτων στις Δυτικές Χώρες σαν συνέπεια της οικονομικής ανόδου.

γ) Η βελτίωση του επιπέδου των εργαζομένων από άποψη αποδοχών και των χορηγούμενων αδειών με αποδοχές. Αυτό συνέβαλε στη διάδοση του τουρισμού σε ευρύτερες τάξεις του πληθυσμού με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκτήσει το τουριστικό φαινόμενο μαζικό χαρακτήρα.

δ) Η άρση των τεχνικών εμποδίων με την κατάργηση των πολυπλόκων διατυπώσεων στον έλεγχο τουριστικού συναλλάγματος από μέρους των διαφόρων χωρών και

ε) Η βελτίωση και πύκνωση των διεθνών συγκοινωνιών που έκανε πιο άνετα και γρηγορότερα τα ταξείδια.

Ο Ελληνικός τουρισμός και οι ευνοϊκοί παράγοντες:

Ο Ελληνικός Τουρισμός επωφελήθηκε και αυτός από τους πιο πάνω παράγοντες που συνέβαλαν γενικά στην ανάπτυξη του διεθνούς τουρισμού, αλλά μπορούμε θα θεωρήσουμε ότι η ανάπτυξη και η εξέλιξη του Ελληνικού Τουρισμού οφείλεται και στους παρακάτω ειδικότερους παράγοντες.

α) Στο κλίμα που είναι εύκρατο, μεσογειακό και βοηθά στην προσέλκυση τουριστών που θέλουν να χαρούν τον ήλιο και τον καθαρό ουρανό.

β) Στο φυσικό περιβάλλον που αποτελεί θετικό ποιοτικό στοιχείο της τουριστικής προσφοράς και κίνησης.

γ) Στους αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους της χώρας που όντας μοναδικά στον κόσμο αποτελούν ισχυρούς πόλους έλξης τουριστών.

δ) Στη μετακίνηση των τουριστών, καθώς παρατηρείται ότι η τουριστική κίνηση στρέφεται, με την πάροδο του χρόνου προς τις χώρες της Νότιας Ευρώπης.

ε) Εκείνο όμως που έδωσε τη μεγαλύτερη ώθηση στην αύξηση του αριθμού των επισκεπτών στη χώρα μας, είναι ότι η Ελλάδα σε σύγκριση με τις ανταγωνίστριες χώρες είναι ακόμα προσιτή για τους ξένους (υποτίμηση της δραχμής έναντι του δολλαρίου και των άλλων σκληρών ευρωπαϊκών νομισμάτων).

στ) Εξ' άλλου η ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα δεν είναι άσχετη προς τη βελτίωση των δυνατοτήτων υποδοχής τουριστών στη χώρα μας, η οποία άρχισε να εκδηλώνεται σαν συνέπεια των αυξημένων επενδύσεων σε εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και έργα υποδομής σχετικά με τον τουρισμό και

ζ) Παράλληλα με τις Δημόσιες επενδύσεις, σημαντική υπήρξε και η εξέλιξη χρηματοδοτήσεων στις ιδιωτικές επενδύσεις για ανέγερση και λειτουργία ξενοδοχείων από τον ιδιωτικό τομέα.

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

4. ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Η Πολιτική Οικονομία καθορίζει σαν εισόδημα το σύνολο των αμοιβών τις οποίες εισπράττουν, κατά κανονικά διαστήματα, οι διάφορες ατομικές οικονομίες για τις υπηρεσίες που παρέχουν αυτές στην παραγωγική διαδικασία. Συνήθως δε το εισόδημα αυτό προσδιορίζεται με ένα επίθετο και έτσι έχουμε π.χ. ατομικό εισόδημα, αγροτικό εισόδημα κλπ.

Το συνολικό άθροισμα των εισοδημάτων ενός έθνους ονομάζεται **ΕΘΝΙΚΟ** εισόδημα.

Όπως είναι φανερό το εθνικό εισόδημα δηλώνει φανερά το γενικό αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας κάθε χώρας.

Σχετικά με την εννοιολογική σημασία του εθνικού εισοδήματος έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, οι οποίες όμως μπορούν να συνοψισθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες, βάσει των κριτηρίων που παίρνουνε από αυτές:

- α) της παραγωγής αγαθών - υπηρεσιών,
- β) της αμοιβής των ιδιωτών, επιχειρήσεων και κράτους για την συμμετοχή τους στην γενική παραγωγική διαδικασία και
- γ) στην δαπάνη, δηλαδή στην χρησιμοποίηση των αμοιβών αυτών (εισοδημάτων) στα καταναλωτικά αγαθά - υπηρεσίες, σε επενδύσεις και αποθέματα.

Σε κάθε μία απ' αυτές τις κατηγορίες αντιστοιχεί και μια μορφή του εθνικού εισοδήματος, δηλαδή εθνικό προϊόν, εθνικό εισόδημα, εθνική δαπάνη.

Από την έννοια αυτή μπορούμε να χαρακτηρίσουμε σαν εθνικό τουριστικό εισόδημα το τμήμα του συνολικού εθνικού εισοδήματος, το οποίο πραγματοποιείται από τον τομέα του τουρισμού σαν παραγωγικού κλάδου.

Σαφέστερα εθνικό τουριστικό εισόδημα καλείται το σύνολο των αμοιβών τις οποίες παίρνουν μέσα στον χρόνο, οι διάφοροι φορείς του τομέα της οικονομίας του τουρισμού, δηλαδή το σύνολο των αμοιβών των παραγόντων εκείνων οι οποίοι συμμετέχουν με οποιοδήποτε τρόπο στην διαδικασία της "τουριστικής παραγωγής".

Αν θέλουμε να έχουμε μια περισσότερο σχηματοποιημένη έννοια του εθνικού τουριστικού εισοδήματος, μπορούμε να το καθορίσουμε σαν το σύνολο των αμοιβών, τις οποίες εισπράττουν κατά κανονικά διαστήματα, όλες οι επί μέρους οικονομικές δραστηριότητες (οικονομικές μονάδες μεταφοράς, διαμονής σίτισης, ψυχαγωγίας, ξεναγοί κλπ.) για την απ' αυτούς έμμεση εξυπηρέτηση του τουρισμού σαν ιδιωτικού παραγωγικού κλάδου.

Από το ποιά πάνω καθορισμένο εθνικό τουριστικό εισόδημα αν αφαιρέσουμε το, σε αγαθά και υπηρεσίες, κόστος των αντίστοιχα πραγματοποιηθέντων ετήσιων ακαθάριστων τουριστικών εισπράξεων έχουμε την έννοια του καθαρού τουριστικού εισοδήματος.

Η παράθεση αυτή της εννοιολογικής ανάλυσης του τουριστικού εισοδήματος κρίθηκε απαραίτητη για να γίνει πιο σαφής ο ρόλος του τουρισμού σαν παραγωγικού κλάδου και πιο φανερή η σημασία αυτού για την εθνική οικονομία. Σήμερα είναι γνωστό ότι στις "τουριστικές χώρες" το ποσοστό συμμετοχής του τουριστικού εισοδήματος ολοένα και ανεβαίνει στην εισοδηματική κλίμακα.

Πραγματικά, ενώ παλιότερα ή ποσοστιαία αναλογία συμβολής της οικονομίας του τουρισμού στον σχηματισμό του εθνικού εισοδήματος ήταν μηδαμινή, σήμερα λόγω των γνωστών εξελίξεων ανεβαίνει σε τρόπο ώστε το από τον τουρισμό αποκτούμενο εισόδημα, αν και είναι κατώτερο από εκείνο της μεταποίησης, γεωργίας και άλλων κλάδων της οικονομίας είναι δυνατόν να παίρνει ιδιαίτερη σπουδαιότητα.

Εκτός αυτού όμως οι κρίση σε διάφορες άλλες μορφές βιομηχανοποίησης δεν έχει βλάψει ανάλογα τον τουρισμό. Αυτό βέβαια μπορεί να εξηγηθεί εύκολα από την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου να περιηγηθεί και να ξεφύγει τουτόχρονα από τις καθημερινές του ασχολίες και να γνωρίσει - απολαύσει μέρη για τα οποία έχει ακούσει, έχει διαβάσει ή τέλος έχει ονειρευτεί.

Ο λόγος αυτός δημιούργησε την ανάγκη της εκτίμησης της τόσο μεγάλης συμβολής του εθνικού τουριστικού εισοδήματος στην προσπάθεια της οικονομικής ανάπτυξης κάθε χώρας ή περιοχής και απεικόνισης των επιπτώσεών του στην πορεία της γενικής οικονομικής ζωής. Γεγονός το οποίο οδήγησε στην α-

ναζήτηση μεθόδου υπολογισμού του καθαρού εισοδηματικού πλεονάσματος του τουρισμού.

4.1. ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ

Η επίδραση του διεθνούς τουρισμού σε μια οικονομία διαφαίνεται από την επίδραση που ασκεί στις επί μέρους παραμέτρους της οικονομικής δραστηριότητας, όπως εισόδημα απασχόληση, εξωτερικό εμπόριο, δημόσια έσοδα.

Ειδικότερα στην χώρα μας σημαντική είναι η επίδραση που ασκεί ο διεθνής τουρισμός στον τομέα των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων, λόγω και του χρόνιου προβλήματος της εξισορρόπησης του ελλειμματικού ισοζυγίου πληρωμών.

Ο τουρισμός επηρεάζει τα διάφορα μεγέθη της οικονομίας πολλών χωρών, και ενώ πάνω σ' αυτό δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία υπάρχουν διαφορές αντιλήψεων για τον κλάδο παραγωγής στον οποίο πρέπει να υπαχθεί.

Για μερικούς πρέπει να υπαχθεί στον κλάδο της δευτερογενούς παραγωγής (βιομηχανία και για άλλους στην παροχή υπηρεσιών.

Ανεξάρτητα από τη φύση του, η οποία μόνο θεωρητική σημασία έχει δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τουρισμός αποτελεί οικονομική λειτουργία τεράστιας σημασίας που επηρεάζει την γενική οικονομική της χώρας και σημαντικούς επι μέρους τομείς της όπως:

1) Συναλλαγματικός τομέας.

Εκτός από την συμβολή του τουριστικού συν/κού εσόδου στην ανακατανομή του παγκόσμιου εισοδήματος μεταξύ πλουσίων και πτωχών χωρών, αποτελεί σπουδαία οικονομική ενίσχυση για τις χώρες που βρίσκονται στο δρόμο της ανάπτυξης.

2) Τομέας απασχόλησης.

Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης εξ' αιτίας της τουριστικής δραστηριότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Και ιδιαίτερα σε χώρες παραδοσιακά τουριστικές που δυστυχώς δεν έχουν άλλες μορφές απασχόλησης - εργασίας των κατοίκων, αλλά και σε συνδυασμο με τα προηγούμενα δεν έχουν πολλές πιθανότητες να μπορέσουν να ισορροπίσουν το εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών.

Εξ' άλλου η γεωγραφική διασπορά των τουριστικών περιοχών δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην υπόθεση της απασχόλησης γιατί συγκρατεί τους πληθυσμούς διαφόρων περιοχών και ιδίως ακριτικών και αναστέλλει την μεταναστευτική ροή προς τα αστικά κέντρα και το εξωτερικό.

3) Επιχειρηματικός τομέας.

Η αξία του τουρισμού έγκειται στην ουσιαστική συμβολή του στην όλη οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

Επαυξάνει τις ανάγκες και απαιτεί επέκταση της βιομηχανικής και γεωργικής δραστηριότητας, για την κάλυψη πρόσθετων αναγκών που δημιουργούνται από την τουριστική κίνηση, σε βιοτικής σημασίας κυρίως αγαθά αλλά και σε οικοδομικά υλικά, μηχανήματα κλπ.

Η τουριστική κίνηση υποβοηθά και στις εξαγωγές εγχώριων προϊόντων. Άμεσα με την αγορά από τους τουρίστες διαφόρων βιοτεχνικών προϊόντων όπως ενδύματα, κοσμήματα, χαλιά, ποτά, τρόφιμα κλπ. και έμμεσα από την διαφήμιση που γίνεται έτσι στις αγορές των καταναλωτών.

4) Τι είναι το εθνικό τουριστικό εισόδημα.

Είναι το τμήμα του συνολικού εθνικού εισοδήματος, το οποίο πραγματοποιείται από τον τουρισμό, σαν παραγωγικό κλάδο.

Από το παραπάνω εθνικό τουριστικό εισόδημα αν αφαιρέσουμε το κόστος παραγωγής του τουριστικού προϊόντος έχουμε το καθαρό τουριστικό εισόδημα.

Η παράθεση αυτή της ανάλυσης του τουριστικού εισοδήματος είναι αναγκαία για να γίνει σαφές, ο ρόλος του τουρισμού σαν παραγωγικού κλάδου και πιο έκδηλη η σημασία του για την εθνική οικονομία.

Σήμερα είναι γνωστό ότι στις (τουριστικές χώρες το ποσοστό συμμετοχής του τουριστικού εισοδήματος όλο και ανεβαίνει στην εισοδηματική κλίμακα.

Πράγματι ενώ παλιότερα η ποσοστιαία αναλογία συμβολής της οικονομίας του τουρισμού στο σχηματισμό του εθνικού εισοδήματος ήταν μηδαμινή, σήμερα λόγω των διαρκών εξελίξεων έχει καταλάβει ιδιαίτερη σπουδαιότητα.

Ο λόγος αυτός οδήγησε στην ανάγκη να εκτιμήσουμε την συμβολή του εθνικού τουριστικού εισοδήματος στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης κάθε χώρας.

Επίσης πρέπει να αναφερθεί και η δραστηριοποίηση διαφόρων επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών, όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, τράπεζες, ταξί, γραφεία ταξιδίων και μερικών άλλων επαγγελματιών όπως (αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί, γιατροί, διακοσμητές κ.ά).

Η προσέλκυση με μορφή συν/τος των αμοιβών των υπηρεσιών που προσφέρουν οι φορείς τουριστικής δραστηριότητας είναι παράγοντας σοβαρής δημιουργίας εισοδήματος.

Ενεργεί όμως και στην ανακατανομή του εισοδήματος που αποκτά μέσα στον εθνικό μας χώρο, με την ευρύτερη κυκλοφορία του χρήματος.

Αν εξετάσουμε το τουριστικό εισόδημα εκτός από την ποσοτική του συμβολή στο γενικό εισόδημα και από την πλευρά των εισοδηματικών τάξεων προς τις οποίες κατευθύνεται, θα διαπιστώσουμε ότι αντίθετα με τα άλλα εισοδήματα, κατανέμεται σ' ένα ευρύτατο κύκλο ατόμων.

Η ιδιότητα της τουριστικής δραστηριότητας να κατανέμει κατά περιοχές και μέσα στις περιοχές το εισόδημα, είναι παράγοντας πολύ μεγάλης σημασίας για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης στα πλαίσια της προσπάθειας που γίνεται για ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας.

5) Πολιτιστικός τομέας.

Εκτός από τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των περιοχών που παρουσιάζουν αυξημένη τουριστική κίνηση, παρατηρείται και αξιόλογη άνοδος του πολιτιστικού τους επιπέδου.

Ιδιαίτερα έντονη, είναι η επίδραση από τις σχέσεις που δημιουργούνται με τους ξένους τουρίστες στο μορφωτικό και πολιτιστικό τομέα.

Βέβαια υπάρχει και η αρνητική πτυχή όπου οι συνήθειες των ξένων χαλαρώνει τις αυστηρές οικογενειακές αρχές στις οποίες η χώρα μας στηρίζει την κοινωνική της συγκρότηση.

Η επαφή με τους ξένους συμβάλλει στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος και διευρύνει τις εμπορικές συναλλαγές των τουριστικών περιοχών με τις από όπου προέρχονταν οι τουρίστες.

6) Δημοσιονομικός τομέας.

Η τουριστική δραστηριότητα προκαλεί ευεργετικές επιδράσεις τόσο στην δημόσια οικονομία όσο και στην οικονομία οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ένα μεγάλο μέρος του τουριστικού εισοδήματος περιέχεται στα δημόσια ταμεία με την μορφή φόρων και τελών, ενώ οι προϋπολογισμοί εσόδων των δήμων και κοινοτήτων τουριστικών περιοχών στηρίζονται στα έσοδα που προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τις κάθε λογής τουριστικές δραστηριότητες.

Αν δούμε ποιές είναι οι επιπτώσεις σε σχέση με το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας μας, πράγμα που σημαίνει ότι αναφέρομαι, στο διεθνή ή αλλοδαπό τουρισμό χωρίς τις επιδράσεις του εσωτερικού τουρισμού.

Η συμβολή του στη διαμόρφωση του εισοδήματος, της απασχόλησης και των δημοσιονομικών εσόδων δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί, λόγω και των δυσχερειών που ανακύπτουν στην προσπάθεια για ποσοτική εκτίμηση της συμβολής αυτής, κυρίως στο εισόδημα και τα δημοσιονομικά έσοδα.

5. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Η μέτρηση της διεθνούς τουριστικής κίνησης έχει γίνει γενικά αντιληπτή από την Διεθνή Ένωση Οργανισμών Τουρισμού (UIOOT).

Ειδικό έντυπο που έχει τον τίτλο "STATISTIQUES DU TOURISME", περιλαμβάνει στις δημοσιεύσεις του τα διάφορα στατιστικά στοιχεία που προέρχονται από τις ετήσιες έρευνες της τουριστικής κίνησης, η οποία πραγματοποιείται στις διάφορες χώρες, μέλη της Ένωσης.

Εκτός από αυτό η UIOOT δημοσιεύει διάφορα επί μέρους στατιστικά δεδομένα και αναλύσεις στο εκδιδόμενο απ' αυτήν BULLETIN TECHNIQUE, σχετικά με τις εμφανιζόμενες εξελίξεις στην κίνηση των τουριστικών ρευμάτων τόσο διεθνώς, όσο και στις διάφορες χώρες.

Επίσης, στην οικονομική διαδικασία, οι υπηρεσίες μεταφοράς εκπροσωπούν ένα μέσο παραγωγής, ως εκ' τούτου μπορούμε να πούμε ότι τα μέσα μεταφοράς έχουν μεγάλη επίδραση στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Στις παρακάτω σελίδες φαίνεται καθαρά η διεθνής κίνηση κατά την τελευταία περίοδο καθώς και το ποσοστό συμμετοχής των μέσων μεταφοράς.

Σχετικά με τον τομέα του συναλλάγματος, είναι γνωστό ότι στον τομέα του τουρισμού εκτός από την διακίνηση των προσώπων πραγματοποιείται και μια μεταφορά εισοδημάτων από χώρα σε χώρα.

Οι στατιστικές υπηρεσίες τόσο των διαφόρων κρατών όσο και των διεθνών οργανισμών (Ο.Η.Ε., Ο.Ο.ΣΑ., UIOOT κλπ.) εκτός από την συγκέντρωση στοιχείων για την μέτρηση της τουριστικής κίνησης των ατόμων, προβαίνουν, λόγω της σπουδαιότητας του και στην συλλογή και επεξεργασία όλων των απαραίτητων στοιχείων των σχετικών με την κίνηση του "τουριστικού συναλλάγματος" δηλαδή του συνολικού ποσού των νομισματικών μονάδων, οι οποίες μεταφέρονται και δαπανούνται από τους διάφορους τουρίστες.

6. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1. Διεθνής Τουριστική Οικονομία.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο η εξέλιξη του διεθνούς τουρισμού ήταν σημαντική.

Η ανάπτυξη των συγκοινωνιακών μέσων κατά την παραπάνω εποχή υπήρξε πολύ μεγάλη και έτσι επιτεύχθηκε η ταχύτερη, η οικονομικότερη και η πλέον άνετη μετακίνηση των τουριστικών ρευμάτων.

Τα μετακινούμενα άτομα είχαν τόσο οικονομική δυνατότητα όσο και τα μέσα μεταφοράς και επικοινωνίας για να ταξιδέψουν και να γνωρίσουν νέους τόπους και άλλους λαούς.

Οι χώρες της Ευρώπης αποτελούν πόλο έλξεως πολλών τουριστών, ιδίως Αμερικανών, Ιαπώνων και άλλων ανεπτυγμένων λαών της γής.

Βεβαίως ο πληθωρισμός των τελευταίων ετών επέδρασε αρνητικά στις προσδοκίες αυτές, γιατί περιόρισε κάπως τη διακίνηση των ανθρώπων των μεσαίων εισοδημάτων, αλλά όχι σημαντικά, γιατί αυξήθηκε παράλληλα η επιθυμία γνωριμίας άλλων λαών, εθίμων και τρόπων ζωής κλπ.

Χαρακτηριστικό είναι του λόγου αυτού η μετάβαση την τελευταία διετία τουριστών και η προτίμηση περισσότερο ομαδικών διακινήσεων που μπορεί να είναι πιο οργανωμένες και οικονομικές.

6.2. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η μεταπολεμική αύξηση της κίνησης του περιηγητών προς την Ελλάδα και η ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας της οφείλονται στους παρακάτω λόγους:

- α) Στην τεράστια ανάπτυξη του τουρισμού σ'όλο τον κόσμο.
- β) Στην αλματώδη εξέλιξη των μεταφορικών μέσων.
- γ) Στην βελτίωση των βασικών όρων ζωής.
- δ) Στο ήπιο μεσογειακό κλίμα της Ελλάδας και στο μεγάλο βαθμό ημερών ηλιοφάνειας.

ε) Στο πλούσιο και υπέροχο σ'εναλλαγές φυσικό περιβάλλον της που συνθέτουν 108 ορεινά συγκροτήματα, πολλά λιμάνια, 13.574 km ακτές, 177 νησιά με έκταση πάνω από 3 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

στ) Στα αρχαιολογικά μνημεία της που αποτελούν έργα θαυμασμού για τους ξένους (Αθήνα, Δελφοί, Αρχαία Κόρινθος, Αργολίδα, Αρχαία Ολυμπία, Φαιστός, Άγιο Όρος, Μυστράς, Μετέωρα, Βεργίνα, κλπ.) και τους ιστορικούς τόπους της.

ζ) Στη συμπάθεια των Ελλήνων προς τους ξένους, ανεξάρτητα απ'την καταγωγή τους και το χρώμα της επιδερμίδας τους, και στο έμφυτο πνεύμα της φιλοξενίας τους.

η) Στη νομισματική υποτίμηση 1953.

θ) Στην αύξηση των επενδύσεων σε τουριστικές εγκαταστάσεις και στην οργάνωση της τουριστικής εκμετάλλευσης.

Η ιδιομορφία των Ελληνικών ακτών που εκτείνεται πάνω από 15.000 χιλιόμετρα, το γεγονός ότι από 700 νησιά που υπάρχουν, μόνο τα 168 είναι κατοικημένα και οι ιδεώδεις καιρικοί και κλιματικοί όροι των παράλιων περιοχών και των θαλασσών, ευνοούν την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού.

Ακόμα πρέπει να προσθέσουμε ότι:

α) δεν υπάρχει σημείο της ηπειρωτικής Ελλάδας που να απέχει περισσότερο από 80 χιλιόμετρα από την ακτή.

β) οι πλείστοι από τους αρχαιολογικούς τόπους είτε είναι παραθαλάσσιοι είτε βρίσκονται σε ελάχιστη απόσταση από την θάλασσα. Οι παραπάνω συνθήκες και η πολιτική της προσέλκυσης περιηγητών και μάλιστα υψηλού οικονομικού οδήγησαν στην οργάνωση από τον Ε.Ο.Τ. σταθμών ανεφοδιασμού θαλαμηγών και μέριμνα για την παροχή τελωνειακών διευκολύνσεων και εξυπηρέτησης των ερχόμενων απ'το εξωτερικό ιδιωτικών θαλαμηγών πλοίων.

Όλα αυτά πλαισιωμένα με κατάλληλη διαφήμιση, με έντυπα, χάρτες κλπ. με μετάδοση από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση δελτίων καιρού, αύξησαν σε καταπληκτικά σύντομο χρόνο, τον αριθμό των ξένων θαλαμηγών που συχνάζουν στα παράλια της Ελλάδας.

Από το 1954, με τη συνεργασία του Ε.Ο.Τ. της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης και του Εθνικού Θεάτρου, οργανώνεται με μεγάλη επιτυχία το (Φεστιβάλ αρχαίου δράματος εν Επιδαύρω), με χρησιμοποίηση του αρχαίου θεάτρου του Ασκληπιείου.

Ο Ε.Ο.Τ. οργανώνει κάθε χρόνο και (Φεστιβάλ Αθηνών) (Ιούλιος Σεπτέμβριος) στο Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, καθώς και τα θεάματα "Ήχος και Φως" πάνω στην Ακρόπολη και στο Παλάτι των Μεγάλων Μαγίστρων του Ρόδου. Παράλληλα, τουριστικά και άλλα σωματεία και οργανώσεις, Δήμοι κλπ. οργανώνουν κάθε χρόνο γιορτές όπως η "Γιορτή του Κρασιού" της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης στο Δαφνί και άλλες πόλεις, παραστάσεις στη Δωδώνη κ.α.

Για να αποδώσουν όμως τα παραπάνω και όσα άλλα πραγματοποιούνται στον τομέα της τουριστικής οργάνωσης, τον επιδιωκόμενο σκοπό, δηλαδή την προσέλκυση των περιηγητών και την όσο γίνεται πράταση της παραμονής τους στην Ελλάδα, πρέπει να γίνουν γνωστά στους πιθανούς περιηγητές.

Στο διαφημιστικό λοιπόν και ενημερωτικό πεδίο ο Ε.Ο.Τ., εκτός από το πρόγραμμα λειτουργίας Γραφείων και πληροφοριών στις κυριώτερες πρωτεύουσες των Κρατών και της στενής συνεργασίας του για τον ίδιο σκοπό, με τις Ελληνικές Διπλωματικές Αρχές και τα Γραφεία Τύπου Εξωτερικού, κυκλοφορεί προγράμματα και διαφημιστικά έντυπα, συμμετέχει στις πιο αξιόλογες διεθνείς εκθέσεις, προμηθεύεται, παράγει και διανέμει ταινίες τουριστικού περιεχομένου, προσκαλεί τουριστικούς πράκτορες και δημοσιογράφους και χρησιμοποιεί κάθε άλλο τρόπο άμεσης ή έμμεσης προβολής της χώρας.

Για την ανάπτυξη της τουριστικής υποδομής της Ελλάδας πάρθηκαν και άλλα νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα και εκτελέστηκαν διάφορα έργα. Εγιναν μελέτες ιδιωτικών Επιχειρήσεων, έγιναν πολλές πιστωτικές διευκολύνσεις, φορολογικές και δασμολογικές απαλλαγές και άλλες εκπτώσεις στις ξενοδοχειακές και γενικότερα τουριστικές ιδιωτικές επιχειρήσεις, όπως μείωση επιβαρύνσεων υπέρ Δήμων και Κοινοτήτων για τα ξενοδοχεία Α, Β, Γ τάξης έκπτωση 30% στα τηλεφωνικά τέλη, έκπτωση στα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος κλπ.

Τα μέτρα αυτά ενθάρρυναν την ιδιωτική επενδυτική πρωτοβουλία. Στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα υπάρχουν παράγοντες που επιδρούν ανασχετικά.

Σαν τέτοιους μπορούμε να αναφέρουμε:

α) την γεωγραφική θέση της Ελλάδας, δηλαδή τη σημαντική της απόσταση από τις κυριότερες χώρες τουριστικής εκροής.

β) την ολότελα ανεπαρκή ανάπτυξη του τουρισμού με αυτοκίνητα.

γ) την μη τουριστική αξιοποίηση πολλών αξιόλογων τοποθεσιών, ορεινών και παραθαλάσσιων.

δ) την ανεπάρκεια τουριστικών εγκαταστάσεων, κατάλληλων για την εξυπηρέτηση τουριστών μεσαίων και κατωτέρων εισοδημάτων που αποτελούν τον κύριο όγκο των τουριστών.

ε) την υψηλή, μέση κατά κεφαλή, δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της Δύσης (Ελβετία, Ιταλία, Ισπανία κλπ.)

7.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Σε χώρες (σαν την Ελλάδα) όπου ο τουρισμός αποτελεί ένα βασικό στήριγμα του ισοζυγίου πληρωμών, ο στόχος κάθε κρατικής τουριστικής πολιτικής στις μέρες μας περιστρέφεται γύρω από την αριστοποίηση της απόδοσης της τουριστικής διακίνησης - που στα πλαίσια πάντοτε των οικονομικο-κοινωνικών δυνατοτήτων της χώρας - έχει για τελικό στόχο τη μεγιστοποίηση των συναλλαγματικών ωφελημάτων. Για την επίτευξη ενός τέτοιου ιδιαίτερα σημαντικού στόχου ο σύγχρονος τουρισμός πέρα από το καθαρά οικονομικό στοιχείο παίρνει υπόψη του μια σειρά από παράγοντες, που σχετίζονται άμεσα με την τουριστική ανάπτυξη - όπως η ελαχιστοποίηση των κοινωνικο-ψυχολογικών προβλημάτων των κατοίκων που δέχονται αυξημένα τουριστικά ρεύματα, η μείωση των περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων, η διατήρηση των λαογραφικών και παραδοσιακών δεδομένων, κλπ.

Κάτι τέτοιο πρέπει να συμβαίνει ασφαλώς και στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, αφού εντάσσεται στο όλο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης και μια σειρά θεσμικών και δομικών αλλαγών προοιωνίζει ένα καλύτερο τουριστικό αύριο. Μέσα στο σύνολο των θεμάτων όμως της κρατικής τουριστικής πολιτικής υπάρχει ένας τομέας - αυτός των τουριστικών μεταφορών - όπου η απουσία της κρατικής πολιτικής είναι από χρόνια τώρα εμφανής. Κι όμως ο τομέας των τουριστικών μεταφορών αξίζει τον κόπο να γίνει αντικείμενο διερεύνησης και μελέτης - και στη συνέχεια επίλυσης - διότι εξυπηρετεί τέσσερις πολύ βασικές τουριστικές λειτουργίες:

Πρώτα οι τουριστικές μεταφορές διευκολύνουν, λειτουργώντας σαν δίκτυα, σαν μέσα μεταφοράς αλλά και σαν επιχειρησιακή δραστηριότητα τη διακίνηση των τουριστών, η αναγκαιότητα της οποίας είναι προφανής

έπειτα με την παραπάνω έννοια οι τουριστικές μεταφορές αναπροσαρμόζουν και δημιουργούν ένα ατέλειωτο φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων και μια αμέτρητη γκάμα προϊόντων και εξοπλισμών

ακόμα είναι θέση οι τουριστικές μεταφορές να αναπτύξουν ή όχι μια νέα περιοχή εντάσσοντάς την στην τουριστική αγορά και αξιοποιώντας μια ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια

και τέλος συμβάλλουν αποφασιστικά στην αναδιάρθρωση του όλου Συστήματος Εθνικών Μεταφορών (ΣΕΜ), στο βαθμό που χωρίς την ύπαρξη της τουριστικής διακίνησης η αναδιάρθρωση αυτή θα καθυστερούσε σημαντικά και είναι αμφίβολο αν ποτέ θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Είναι απόλυτα βέβαιο, και δεν χρειάζεται κανείς να έχει επιδοθεί ιδιαίτερα στον τουρισμό για να αντιληφθεί το μέγεθος της καθυστέρησης στην Ελλάδα, σε ότι αφορά τον τομέα των τουριστικών μεταφορών.

Θα προσπαθήσουμε συνοπτικά να περιγράψουμε αυτό το σύστημα τουριστικών μεταφορών στη χώρα μας, αφού τονίσουμε από την αρχή, ότι η πολιτική τουριστικών μεταφορών είναι συνάρτηση:

α) της υφιστάμενης και προβλεπόμενης διάρθρωσης των ΣΕΜ

και

β) της προοπτικής εξέλιξης των τουριστικών ροών (μετακινήσεων και ταξιδιών) τόσο διεθνώς, όσο και στην Ελλάδα.

Η συνοπτική αυτή περιγραφή γίνεται με βάση το χρησιμοποιούμενο μεταφορικό μέσο, δηλ. σιδηρόδρομο, πλοία, αεροπλάνα, λεωφορεία, πούλμανς, κλπ.

1) Η υπάρχουσα κατάσταση

α) Σιδηροδρομικό Δίκτυο:

Εχουμε να κάνουμε με ένα πολύ περιορισμένο (από την πλευρά της χιλιομετρικής κάλυψης) τεχνολογικά απαρχαιωμένο (χωρίς ηλεκτροκίνηση) και λειτουργικά απαράδεκτο (μονοδρόμηση) δίκτυο. Για να μην μιλήσουμε εδώ για οργάνωση, συντήρηση, συνέχεια, καθαριότητα σταθμών και συρμών και εξυπηρέτηση επιβατικού κοινού, το επίπεδο των οποίων μόνο σε αφρικανικά κράτη θα μπορούσε κανείς να συναντήσει. Μια βασική κεντρική αρτηρία μονάχα αυτή της Αθήνας - Θεσ/νίκης - Αλεξανδρούπολης και μερικές μικρότερες Θεσ/νίκη - Φλώρινα, Αθήνα - Πάτρα - Τρίπολη - Αθήνα, σίγουρα δεν λύνουν το σιδηροδρομικό πρόβλημα της χώρας. Κι όμως ο σιδηρόδρομος θα μπορούσε να αποτελεί βασικό κομμάτι της τουριστικής διακίνησης στη χώρα μας, όπως στην Ευρώπη. Δεδομένου ότι αφορά σε μεγάλο βαθμό τις μικρές ηλικίες, που τουλάχιστον θεωρητικά έχουν αυξημένες πιθανότητες επανάληψης του ταξιδιού.

β) Αερομεταφορές:

Η χρησιμοποίηση του αεροπλάνου σαν μεταφορικό διακοπών έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια, αν και το κόστος της μεταφοράς αυξάνεται μια και δύο φορές το χρόνο. Ενώ αυξάνονται όμως οι τιμές, ενώ ο αριθμός επιβατών μεγαλώνει, η διακίνηση γενικά, η κακή εξυπηρέτηση, και το χάλι στα αεροδρόμια παραμένουν τα ίδια. Ίδια από πλευράς μη ανανέωσης του τεχνολογικού εξοπλισμού τους, ίδια στο επίπεδο της παροχής υπηρεσιών, ίδια στον τομέα οργάνωσης, ασφάλειας διαδρόμων κλπ. Ενώ τα αεροδρόμια που είναι οι σταθμοί εισόδου και εξόδου των τουριστών είναι ο καθρέφτης μας και από κει οι ταξιδιώτες πέρνουν την πρώτη και τελευταία τους καλή ή κακή εντύπωση.

Αφήνουμε πάλι τον ΕΟΤ να μας δώσει τη γενική εικόνα:

Το σπουδαιότερο αεροδρόμιο της χώρας είναι των Αθηνών, 63,76% του συνόλου των αεροπορικών αφίξεων. Ακολουθεί αυτό της Ρόδου με 12,3%, της Κέρκυρας με 9,6% και του Ηρακλείου με 9,2% των αφίξεων.

Έτσι, όταν πάνω από τα 2/3 των αφίξεων στην Ελλάδα γίνεται με αεροπλάνο αναρωτιέται εύλογα κανένας, γιατί τα τα προβλήματα που σχετίζονται με τα αεροδρόμια είναι τόσα πολλά και παραμένουν άλυτα όλα αυτά τα χρόνια παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των τουριστικών παραγόντων και του κοινού. Αν ακόμα αναλογιστεί κανένας, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επισκεπτών της χώρας μας φτάνει στα 4 μεγάλα αεροδρόμια (Αθήνας, Ρόδου, Κέρκυρας, Ηρακλείου) προβληματίζεται ακόμα εντονότερα για τη φύση της κρατικής τουριστικής πολιτικής σ' αυτόν τον τομέα.

Η έρευνα που έκανε το περιοδικό "Τουριστικά Θέματα" πάνω στα αεροδρόμια της χώρας μας αποκάλυψε γνωστές και άγνωστες πτυχές της σωρείας των προβλημάτων που υπάρχουν, στον σπουδαιότερο μεταφορικό τουριστικό τομέα και που χρειάζονται άμεση επίλυση.

Γιατί πως μπορεί να υπάρξει τουριστική ανάπτυξη στη χώρα μας όταν πολλές περιοχές είναι χωρίς καθόλου αεροδρόμια και στις άλλες που υπάρχουν, αυτά βρίσκονται σε τέτοια χάλια, - με την ανύπαρκτη οργάνωση, τον ελλειπή εξοπλισμό και την περιορισμένη ασφάλεια, με την έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας στις διάφορες υπηρεσίες που στεγάζονται στον Αερολι-

μένα και με μια Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας ανευθυνούπευθυνη που το μόνο της μελημα είναι πως θα μεγαλώσει τις εισπράξεις της - που πολλές φορές αποτελούν ντροπή και δυσφήμιση για την τουριστική Ελλάδα των ημερών μας. Ακόμα με μια Ολυμπιακή Αεροπορία (ο εθνικός μας αερομεταφορέας) ατηριοσκληρωμένη, αδιάφορη στην εξέλιξη και στον διεθνή ανταγωνισμό, ξεπερασμένη στην οργάνωση και στον τρόπο λειτουργίας, επανδρωμένη με ένα απαράδεκτα υπεράριθμο πλήθος υπαλλήλων - οι πιο πολλοί αργόμισθοι και άσχετοι με τη δουλειά - με μόνο ενδιαφέρον την εξασφάλιση των (πολλές φορές) υπέρογκων μισθών και την με κάθε τρόπο αναρρίχηση τους στην ιεραρχία.

Με μια Ολυμπιακή που έχασε το παιχνίδι των τσάρτερς γιατί οι Tour-Operators χάνοντας την εμπιστοσύνη τους σ'αυτή λόγω των συχνών απεργιών στράφηκαν προς άλλες αεροπορικές εταιρείες. Το αποτέλεσμα όλων αυτών, είναι φυσικά, το πολλών δεκάδων εκατομμυρίων παθητικό της Ο.Α. κάθε χρόνο.

Παθητικό λοιπόν - και μεγάλο - σε μια εταιρεία που έχει όλες τις δυνατότητες με μια σωστή οργάνωση και ένα σύγχρονο τρόπο λειτουργίας όχι μόνο να δημιουργήσει μεγάλα κέρδη αλλά και να συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη και την αύξηση του εσωτερικού και του εισερχόμενου τουρισμού. Ο τρόπος που μπορεί να επιτευχθεί αυτό πιστεύουμε ότι είναι γνωστός στη διοίκηση της Ο.Α. Αν πάλι όχι, γνωρίζουμε ότι πολλοί τουριστικοί παράγοντες της Ελλάδας και του εξωτερικού, έχουν έτοιμες προτάσεις και μελέτες δοκιμασμένες με επιτυχία στην πράξη και είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν με την Ο.Α. για τη σωστή της οργάνωση. Αρκεί βέβαια οι ιθύνοντες του οργανισμού να μπορέσουν να ξεπεράσουν τις παλιές τους συνήθειες και να συνειδητοποιήσουν το καθήκον τους και τον καθοριστικής σημασίας ρόλο που μπορεί να παίξει η Ο.Α. στην ανάπτυξη του τουρισμού.

γ) Ατμοπλοϊκά Μέσα - Κρουαζιερόπλοια:

Χώρα με ήλιο και με θάλασσα η Ελλάδα προσελκύει το τουριστικό ενδιαφέρον για τα νησιά της, που δέχονται αυξημένο τουριστικό κύμα τη θερινή περίοδο. Εδώ υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες:

α) αυτοί που φθάνουν με πλοίο, στην Ελλάδα από το εξωτερικό και

β) αυτοί που φθάνοντας με άλλο μεταφορικό μέσο χρησιμοποιούν το πλοίο για τη μετάβαση στον τόπο διακοπών. Για την πρώτη κατηγορία ο ΕΟΤ επισημαίνει, ότι "ενώ οι αφιχθέντες το 1979 με αυτό τον τρόπο αποτελούσαν το 14,0% του συνόλου των αφίξεων κατά το σταθμό εισόδου, το ποσοστό αυτό μειώθηκε το 1989 σε 10,2%, αν και οι ρυθμοί μεταβολής 1979-89 αυξήθηκαν κατά 12,71%. Όμως τα τελευταία έτη και με την κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία το ποσοστό αυτό έφτασε το νούμερο 15% περίπου του συνόλου των αφίξεων. Ο κύριος σταθμός εισόδου είναι η Κέρκυρα 34,1% ενώ σιγά-σιγά αυξάνει η σημασία των σταθμών της Πάτρας και Ηγουμενίτσας.

Η δεύτερη κατηγορία που διακινείται με πλοίο στα ελληνικά νησιά ενδιαφέρει περισσότερο τον τομέα τουριστικών μεταφορών, πρώτα διότι πολύ λίγα νησιά έχουν αεροπορική σύνδεση και έπειτα διότι ο αριθμός των τουριστών είναι πολλαπλάσιος. Και στον τομέα αυτό όμως οι ελλείψεις και τα παρατράγουδα δεν λείπουν, εκθέτοντας το όνομα της χώρας στο εξωτερικό. Ακούγονται πολλά για υπερπλήρωση πλοίων, για αλλαγές δρομολογίων, για κακό σέρβις, κλπ., ενώ σαν κυριότερο πρόβλημα παραμένει ακόμα η έλλειψη προβλήτας για προσέγγιση πλοίων σε πολλά νησιά του Αιγαίου αν και δέχονται μεγάλο τουριστικό ρεύμα.

Μεταφορές πολύωρες, κουραστικές που απαιτούν φροντίδα του πελάτη γίνονται πρόχειρα και χωρίς συνέπεια με αποτέλεσμα ημεδαποί και αλλοδαποί να ταλαιπωρούνται. Αντίθετα τα λιγότερα προβλήματα φαίνεται να αντιμετωπίζουν τα κρουαζιερόπλοια - επειδή πρόκειται κύρια για τουρίστες ανώτερου εισοδηματικού επιπέδου - τυγχάνουν ιδιαίτερης κρατικής προστασίας.

δ) Οδικές Μεταφορές:

Αφήσαμε για τέλος τις οδικές μεταφορές μιας και η σημασία του αυτοκινήτου σχετικά με την τουριστική διακίνηση και την τουριστική ανάπτυξη γίνεται συνεχώς και σπουδαιότερη. Έτσι σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΤ πάντοτε, "οι οδικές αφίξεις το έτος 1979 ήταν 19,3% του συνόλου των αφίξεων, ενώ το 1989 το ποσοστό ανήλθε σε 20,1% - με ρυθμό μεταβολής των αφίξεων στη δεκαετία 1979-1989 16,92%. Κύριος σταθμός εισόδου οι Εύζωνοι με 78,0% και μετά ακολουθούν οι Κήποι, η Προμαχώνα, οι Καστανιές και η Νίκη".

Βέβαια τα ποσοστά αυτά μέχρι το 1991 του οδικού άξονα της Γιουγκοσλαβίας ήταν ανοικτός. Γιατί τα τελευταία 4 χρόνια το ποσοστό των αφίξεων οδικώς έχει πέσει κάτω από το 10% του συνόλου των αφίξεων αφού όλο και πιο πολλοί προτιμούν τη θαλάσσια μεταφορά μέσω Ιταλίας.

8. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εκτός από τις ηθικοπνευματικές ωφέλειες (επαφή και γνωριμία ανθρώπων και λαών, πλουτισμός εμπειρίας, μόρφωση και καταπολέμηση προκαταλήψεων, ανταλλαγή ιδεών, παντοειδείς επιδράσεις, εκπολιτιστική πρόοδος), έχει υποστηριχθεί ότι αποτελεί σωτήρια οικονομική πηγή.

Η σημασία του τουρισμού στην εποχή μας είναι τόσο φανερή, ώστε να μη χρειάζεται να επιμείνει κανείς στο σημείο αυτό.

Γι'αυτό και όλα τα σύγχρονα κράτη δίνουν όσο πάει και πιο μεγάλο βάρος στον τομέα αυτό, ο οποίος συνδέεται με σοβαρά κρατικά και ιδιωτικά συμφέροντα και όχι μονάχα οικονομικά.

Από τις άδηλες συναλλαγματικές εισπράξεις (μεταναστευτικά εμβάσματα και το ναυτιλιακό), ο τουρισμός είναι εκείνη που από τη φύση της έχει τις προϋποθέσεις ασφαλέστερης ανάπτυξης.

Στη χώρα μας οι εισπράξεις από τον τουρισμό αποτελούν την τρίτη σε όγκο εισπράξεων, πηγή από τους άδηλους πόρους.

Μερικές Διαπιστώσεις για τον τουρισμό της χώρας μας.

α) Αποτελεί μια από τις καλύτερες πηγές εισοδήματος και ευημερίας.

β) Φέρνει περισσότερα χρήματα από άλλες πηγές.

γ) Αυξάνει την κίνηση της αγοράς.

δ) Παίζει σπουδαίο ρόλο στο ισοζύγιο πληρωμών.

ε) Το τουριστικό συνάλλαγμα αυξήθηκε εκατοντάδες φορές από το 1955 ως το 1992.

στ) Η ποσοστιαία συμμετοχή του τουριστικού συναλλάγματος στα συναλλαγματικά έσοδα της χώρας από τις εξαγωγές έφθασε το 45% σήμερα.

ζ) Ο εσωτερικός τουρισμός βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων, δηλ. έχουμε μια περισσότερο σωστή ανακατάνομή του εθνικού εισοδήματος της χώρας.

Ο τουρισμός δεν μπορεί φυσικά να αναπτυχθεί και να θεωρηθεί σαν συναλλαγματοφόρος πηγή μιας χώρας, αν οποιαδήποτε προσπάθεια διεύρυνσης της τουριστικής προσέλευσης δεν συνοδεύεται από ανάλογα αναπτυξιακά έργα.

Συμπερασματικά, η δυνατότητα προσφοράς τουριστικών αγαθών και παροχής υπηρεσιών, προϋποθέτει:

- ανθρώπινη εργασία, δηλαδή οργανωμένη δράση των ανθρώπων.
- προσδιορισμό του αντικειμένου εργασίας και υπηρεσίας και αξιοποίηση των τουριστικών αγαθών με σειρά σπουδαιότητας.
- χρήση υλικού κεφαλαίου, δηλαδή χρησιμοποίηση κατάλληλων μέσων που η απόκτησή τους απαιτεί δαπάνες.

Ο τουρισμός θεωρείται σήμερα σαν πηγή εισαγωγής ξένου συναλλάγματος. Εγινε σπουδαίο στοιχείο των διεθνών πληρωμών.

Από το 1960 η τουριστική πρόοδος σημειώνει ετήσια αύξηση 15% περίπου. Το γεγονός αυτό απέκτησε μεγάλη σπουδαιότητα για την ισοσκέλιση του ισοζυγίου των πληρωμών σε πολλές χώρες ισχυρής έλξης των ξένων τουριστών.

Στις χώρες υψηλού βιοτικού επιπέδου ο τουρισμός προκαλεί διαρροή συναλλάγματος που υπερβαίνει την εισροή απ' αυτό π.χ. Η.Π.Α., Δ.Γερμανία, Μ.Βρεταννία.

Κατέυθυνση που εξακολουθεί να επιβάλλεται για την τουριστική πολιτική είναι η αύξηση της αναλογίας των τουριστών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου μάλλον παρά η προσέλευση μεγαλύτερου συνολικού πλήθους. Για το σκοπό αυτό εκείνο που κυρίως απαιτείται είναι η βελτίωση της εξυπηρέτησης των τουριστών.

Πρέπει να τονίσω πως τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας η ποιότητα γευμάτων ακόμη και στα ξενοδοχεία πολυτελείας, είναι χαμηλή, δυσανάλογη ακόμη και προς το αντίτιμο των, καθώς και γενικότερα η ποιότητα όλων των υπηρεσιών που παρέχονται.

Το μειονέκτημα αυτό έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία απ' ότι εκ πρώτης όψεως ίσως φαίνεται:

Η προσέλκυση τουριστών της χειμερινής περιόδου προϋποθέτει ακριβώς υψηλή ποιότητα υπηρεσιών γιατί πρέπει να αντλήσει

κυρίως από τις ανώτατες εισοδηματικές τάξεις αφού αυτές κυρίως έχουν την ευχέρεια της απόλαυσης των χειμερινών διακοπών.

Αυτονόητο δε είναι ότι η αξιοποίηση ενός πλεονεκτήματος που διαθέτει η χώρα για κλιματολογικούς λόγους θα βελτιώνει σημαντικά την αποδοτικότητα της τουριστικής βιομηχανίας με την εξασφάλιση λιγότερο άνισης κατανομής του τουριστικού πλήθους κατά τη διάρκεια του έτους.

Εξεταζόμενος από καθαρώς οικονομικής πλευράς, ο τουρισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί η λυδία λίθος για την οικονομική ευμάρεια.

Οχι μόνο αυτό, αλλά θα πρέπει και να διαβλέπουμε με κάποια συγκρατημένη αισιοδοξία το άμεσο μέλλον του τουρισμού, αφ'ενός μεν γιατί τα κέρδη των τουριστικών επιχειρήσεων προβλέπεται να σημειώσουν κάποια κάμψη ύστερα από τις γνωστές πληθωριστικές θύελλες που σαρώνουν τις Δ. χώρες, αφ'ετέρου δε γιατί είναι εκ των πραγμάτων αναπόφευκτο να εξαρτάται η επιτυχής πορεία του τουρισμού από το εξωτερικό, ενώ αστάθμητοι παράγοντες μπορούν να ανατρέψουν τις εκάστοτε προβλέψεις ως προς την τουριστική κίνηση.

9. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων σχετικών με την εξυπηρέτηση του τουρισμού περιορίζεται στην κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών.

Κατά συνέπεια μόνο συμπληρωματικό ρόλο μπορεί να έχει η **"ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ"** στην οικονομία της χώρας.

Η μέχρι τώρα άσκηση της οικονομικής πολιτικής ήταν συνέπεια συγκεκριμένων κυβερνητικών εκλογών, που σταδιακά έδωσαν έμφαση στην τουριστική ανάπτυξη με στόχο την εξυπηρέτηση άμεσων αναγκών (κάλυψη ελλειμάτων ισοζυγίου, συναλλαγών κλπ.).

Διαπιστώνεται αστάθεια στο τουριστικό ρεύμα, με αφορμή εσωτερικές ή διεθνείς κρίσεις ή ακόμα και στις επιλογές των υπεύθυνων του τουρισμού. Το αυτο συνεπάγεται εξάρτηση της οικονομίας από αστάθμητους και μη ελεγχόμενους παράγοντες.

Η συμβολή του τουριστικού συναλλάγματος στην κάλυψη των ελλειμάτων του ισοζυγίου είναι αύξουσα.

Παρ' όλα αυτά διαπιστώνεται η ανάγκη να μελετηθεί το ποσοστό του καθαρού συναλλάγματος που πράγματι μένει στη χώρα από τον τουρισμό.

Διαπιστώνεται επίσης ότι παράλληλα με την αύξηση του τουριστικού συναλλάγματος βαίνει και η αύξηση του ελλείματος συναλλαγών της χώρας, που δεν φαίνεται δυνατό να αντιμετωπισθεί παρά μόνο με διαρθρωτικά μέτρα.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της άνισης αντιμετώπισης είναι οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις που στράφηκαν προς τον τουρισμό και στις οποίες κατά μεγάλο ποσοστό αποδίδονται οι βασικές επενδύσεις στον τομέα της ξενοδοχειακής υποδομής.

Διαπιστώθηκε ότι οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις του τουρισμού είναι περιορισμένες σε σχέση με των παραγωγικών τομέων της οικονομίας (πρωτογενείς και δευτερογενείς).

Είναι σημαντική η απόδοση των τουριστικών επενδύσεων τόσο στο κύκλωμα εκμετάλλευσης, όσο και στις τράπεζες που χρηματοδότησαν την τουριστική υποδομή.

9.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Ο τουρισμός στρέφεται προφανώς σε περιοχές που διαθέτουν συγκεκριμένα πλεονεκτήματα.

Είναι όμως ένα παγκόσμιο φαινόμενο που συνδέει τις (υποανάπτυκτες συνήθως) περιφέρειες υποδοχής του με αναπτυγμένες περιοχές και ελέγχεται από ορισμένα κέντρα αποφάσεων. Η κατανομή των επενδύσεων στα διαμερίσματα της χώρας είναι άνιση.

2. Παρά την πληθώρα χωρωταξικών και ρυθμιστικών σχεδίων και αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην πράξη διαπιστώνεται ανυπαρξία προγραμμάτων, στην πράξη διαπιστώνεται ανυπαρξία προγραμματισμού και σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης.

Αμφισβητείται αν σήμερα υπάρχουν περιθώρια προγραμματισμού για παραπέρα ανάπτυξη, δεδομένων μάλιστα των ελλείψεων υποδομής που διαπιστώνονται.

3. Ο ρόλος του τουρισμού στην ανάπτυξη μια περιοχής θα έπρεπε να είναι συμπληρωματικός. Ο τουρισμός θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί συνειδητά σαν μέσο περιφερειακής ανάπτυξης, αντί ενίσχυσης διαπεριφερειακών ανισοτήτων.

4. Στις περιοχές όπου αναπτύχθηκε ο τουρισμός, αξιοποίησε για προσέλκυση εργατικών χεριών τις εισοδηματικές ανισότητες με ορισμένους παραδοσιακούς κλάδους παραγωγής.

Φαίνεται όμως ότι η ίδια η τουριστική ανάπτυξη αποτέλεσε αίτιο για πρόκληση νέων και συνεχώς διευρυνομένων ανισοτήτων, ενισχύοντας νέες ομάδες προνομιούχων επιχειρήσεων.

9.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

1. Με την αύξουσα συγκέντρωση επιχειρηματικών συμφερόντων ο τουρισμός γίνεται τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο μαζικός. Πράγμα που ενισχύει την ανάγκη δημοσίου ελέγχου του.
2. Πρέπει να διερευνηθεί ο ρόλος του τουρισμού στην πρόκληση ταξιδιών Ελλήνων προς τα έξω και κατά συνέπεια τη διαρροή συναλλάγματος. Πρέπει επίσης να διερευνηθεί παραπέρα διαρροή ο κοινωνικός ρόλος του τουρισμού δεδομένου ότι διατυπώνονται αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με την παράδοση, τα ήθη κλπ.
3. Οι επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον θα μπορούσαν να είναι θετικές, αν υπήρχε σωστός προγραμματισμός και σχεδιασμός σε ρυθμιστικό επίπεδο, αρχιτεκτονικός έλεγχος στις κατασκευές κλπ. Θα πρέπει να ορισθούν κριτήρια και περιορισμοί έτσι ώστε η ανάπτυξη του τουρισμού να μην αποβαίνει σε βάρος αγαθών που είναι κοινά για όλους, όπως ακτές, τοπία, περιοχές φυσικού κάλλους κλπ.

9.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να αναλάβει η τοπική αυτοδιοίκηση αποφασιστικό ρόλο στο κύκλωμα του τουρισμού. Επίσης, να αναλάβει την εκτέλεση διαφόρων έργων αξιοποίησης τουριστικών θεαμάτων ή και τουριστικών τοποθεσιών που είναι σήμερα τουριστικά αναξιοποίητες με αποτέλεσμα την προσέλευση όλο και περισσότερων τουριστών σε μέρη και τοποθεσίες που δεν τις επισκέπτονταν μέχρι τώρα οι ξένοι τουρίστες, γεγονός που θα έχει σαν αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξή τους.

Επίσης, θα ωφεληθούν και οι κάτοικοι των περιοχών αυτών που μέχρι τώρα δεν συμμετείχαν στο τουριστικό κύκλωμα.

2. Να εξετασθούν οι μορφές του τουρισμού που παρουσιάζουν συμπλήρωμα με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας και που λύνουν το πρόβλημα της εποχικότητας στην απασχόληση π.χ. να αξιοποιηθούν τα βουνά μας για τον χειμερινό τουρισμό.

Συγκεκριμένα πρέπει να δημιουργηθούν χιονοδρομικά κέντρα εκεί που μπορούν να γίνουν.

Παράλληλα δε, πρέπει να φτιαχθεί το επαρχιακό οδικό δίκτυο ώστε να φθάνουν οι τουρίστες Έλληνες και ξένοι, ευκολότερα στα χειμερινά κέντρα.

3. Να γίνουν τα αναγκαία έργα τουριστικής υποδομής.

4. Να τονωθεί ο τουρισμός στο εσωτερικό. Ήδη η υποτίμηση της δραχμής μειώνει αποτελεσματικά το κόστος της διαβίωσης των ξένων τουριστών στη χώρα μας, αρκεί να μην αυξηθούν οι τιμές των υπηρεσιών σχετικά με τον τουρισμό, με αποτέλεσμα να επισκεφθούν την Ελλάδα περισσότεροι τουρίστες, που θα έχει σαν αποτέλεσμα να εισρεύσει περισσότερο συνάλλαγμα και περισσότεροι ξένοι επισκέπτες μας να γίνουν διαφημιστές της χώρας μας.

5. Να δοθεί έμφαση στην ποιότητα σαν στοιχείο της ανάπτυξης, με κοινωνική συμμετοχή, συμμετοχή των εργαζομένων και προστασία του περιβάλλοντος.

Σ' όλα αυτά θα συμβάλει η εκπαίδευση στελεχών καταλλήλων για την υποδοχή και εξυπηρέτηση των τουριστών, ώστε οι παρεχόμενες υπηρεσίες στους ξένους να είναι κάποιου επιπέδου.

6. Να διατηρηθεί το κλίμα πολιτικής ομαλότητας σαν συντελεστής μιας σωστής τουριστικής ανάπτυξης, όπως και το κλίμα διεθνούς ειρήνης.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΟΤΑφίξεις περιηγητών από το εξωτερικό κατά υπηκοότητα
και μέσω ταξιδιού.

Α/Α ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ	ΔΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ	ΘΑΛΑΣΣΙΩΣ	ΟΔΙΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	2.570.165	107.576	407.109	652.933	3.745.583
1. Αυστρία	93.390	5.625	15.477	14.540	129.032
2. Βέλγιο-Λουξεμ.	48.039	1.107	6.332	2.144	58.422
3. Βουλγαρία	2.672	5.747	646	25.524	34.589
4. Γαλλία	238.549	5.341	47.523	10.281	309.694
5. Γερμανία Δυτική	404.796	18.728	84.363	40.620	548.507
6. Γιουγκοσλαβία	10.763	32.245	3.739	467.321	514.068
7. Δανία	101.206	7.238	8.492	15.592	132.520
8. Ελβετία	94.736	1.210	33.181	3.341	132.468
9. Ηνωμένο Βασίλειο	997.004	4.088	21.124	8.886	931.102
10. Ιρλανδία	20.614	845	1.338	1.538	24.335
11. Ισπανία	18.266	492	1.650	2.695	23.103
12. Ιταλία	60.240	3.965	114.073	11.186	197.464
13. Κύπρος	53.409	1.451	23.750	3.013	82.423
14. Νορβηγία	102.976	6.087	6.981	6.449	122.493
15. Ολλανδία	100.049	3.434	15.304	7.115	125.902
16. Ουγγαρία	3.672	2.899	547	8.083	15.201
17. Πολωνία	1.929	1.833	670	3.801	8.233
18. Πορτογαλία	3.370	246	523	268	4.507
19. Ρουμανία	1.971	1.172	320	3.260	6.723
20. Σουηδία	229.388	938	13.459	1.821	245.606
21. Τσεχοσλοβακία	2.359	1.825	398	2.972	7.554
22. Φινλανδία	78.091	337	6.724	2.041	87.193
23. Λοιπά κράτη Ευρώπης	1.876	523	395	1.642	4.436
II. ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	165.846	8.978	29.521	26.103	230.448
24. Ιαπωνία	53.344	356	1.093	1.470	57.163
25. Ισραήλ	18.994	241	5.803	681	25.719
26. Αιθιοπία-Συρία	22.498	3.000	3.555	4.589	33.642
27. Τουρκία	7.497	2.456	5.909	13.747	29.609
28. Ιρέν	2.756	182	436	781	4.155
29. Λοιπά κράτη Ασίας	60.757	2.743	11.825	4.835	80.160
III. ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	50.434	1.240	9.348	2.070	71.100
30. Αίγυπτος-Σουδάν	20.672	321	2.960	740	24.693
31. Νοτιοαφρικανική Ένωση	17.297	80	4.099	247	21.713
32. Λοιπά κράτη Αφρικής	20.475	839	2.289	1.081	24.684
IV. ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	283.283	6.622	62.672	16.056	368.633
33. Αργεντινή	3.536	114	1.395	726	5.771
34. Βραζιλία	7.216	129	1.552	512	9.419
35. Μεξικό	4.678	83	482	274	5.517
36. Ηνωμένες Πολιτείες	219.119	3.797	44.942	6.704	274.562
37. Καναδάς	39.351	2.158	11.572	6.368	59.449
38. Λοιπά κράτη Αμερικής	9.383	341	2.719	1.472	13.915
V. ΚΡΑΤΗ ΘΚΕΑΝΙΑΣ	49.312	2.801	19.609	9.418	81.140
39. Αυστραλία	45.502	2.619	17.582	8.412	73.915
40. Λοιπά κράτη Θκεανίας	3.810	182	2.227	1.006	7.225
VI. ΕΥΣΑ	2.233	1.800	419	232	4.755
VII. ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΤΗΣ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ	80	2.276	61	195	2.612

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΕΟΤ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΙΑΝ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1985

Αφίξεις περιηγητών από το εξωτερικό κατά
υπηκόητητα και μέσο ταξιδιού.

Α/Α ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ	ΘΑΛΑΣΣΙΝΕΣ	ΟΔΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	3.940.130	142.779	526.946	790.703	5.400.558
1. Αυστρία	182.049	11.645	16.438	72.336	282.468
2. Βέλγιο-Λουξεμβ.	74.277	1.777	5.220	7.782	89.056
3. Βουλγαρία	2.786	2.659	1.713	33.646	40.834
4. Γαλλία	348.146	6.440	53.659	32.896	441.141
5. Γερμανία Δυτική	715.872	25.609	119.555	189.042	1.050.078
6. Γιουγκοσλαβία	13.428	40.375	1.737	295.195	350.735
7. Δανία	140.480	7.154	7.486	5.672	160.792
8. Ελβετία	176.249	1.882	22.261	5.270	205.662
9. Ηνωμένο Βασίλειο	1.257.773	10.643	40.959	19.584	1.329.259
10. Ιρλανδία	33.973	674	3.596	739	39.032
11. Ισπανία	30.031	2.486	3.567	4.707	40.791
12. Ιταλία	129.208	1.735	193.233	40.001	364.177
13. Κύπρος	77.629	704	18.784	3.915	101.032
14. Νορβηγία	135.638	2.234	5.179	1.101	144.152
15. Ολλανδία	247.379	5.090	11.435	16.435	280.309
16. Ουγγαρία	6.150	1.307	681	11.345	19.483
17. Πολωνία	24.652	4.220	1.154	29.436	59.472
18. Πορτογαλία	5.713	1.246	1.281	789	9.029
19. Ρουμανία	2.086	881	229	3.958	7.154
20. Σουηδία	198.803	6.027	13.001	6.125	223.956
21. Τσεχοσλοβακία	4.386	1.205	300	6.323	12.214
22. Φινλανδία	128.315	6.357	5.106	1.911	141.689
23. Λοιπά κράτη Ευρώπης	5.107	399	392	2.145	8.043
II. ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	230.128	5.265	22.313	36.499	294.705
24. Ιαπωνία	88.190	871	2.490	1.251	92.802
25. Ισραήλ	13.091	190	4.023	923	18.227
26. Λίβανος-Συρία	32.634	671	2.021	2.760	38.086
27. Τουρκία	12.899	1.960	6.606	27.319	48.784
28. Ιράν	8.716	233	297	1.296	10.542
29. Α. κράτη Μέσης Ανατολής	21.605	529	824	1.304	24.262
30. Α. κράτη Ασίας	52.903	811	6.552	1.646	62.002
III. ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	98.608	2.043	8.669	4.819	114.139
31. Αίγυπτος-Σουδάν	46.749	476	2.985	781	50.991
32. Νοτιοαφρικανική Ένωση	20.577	75	2.589	267	23.487
33. Α. κράτη Αφρικής	31.202	1.492	3.095	3.771	39.661
IV. ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	497.396	8.444	100.058	23.631	619.479
34. Αργεντινή	5.583	169	1.991	284	8.427
35. Βραζιλία	8.394	263	2.216	433	11.316
36. Μεξικό	10.932	193	2.233	339	13.697
37. Ηνωμένες Πολιτείες	372.509	5.412	72.831	15.403	466.155
38. Καναδάς	77.046	1.973	17.326	6.208	102.552
39. Α. κράτη Αμερικής	12.543	414	3.411	904	17.372
V. ΚΡΑΤΗ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	89.675	3.146	26.746	17.111	136.678
40. Αυστραλία	82.501	2.558	21.950	14.885	121.894
41. Α. κράτη Ωκεανίας	7.174	588	4.796	2.226	14.984
VI. Ε. Ή. Ε. Δ.	3.238	3.091	553	856	7.738
VII. ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	106	117	96	173	496
ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	6.400.480	104.635	686.811	873.707	6.573.993

Αρξείς προληπτών από το εφύτευκό κατά
υψηλότητα και μέσο ταξινόμηση.

Α/Α	ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	ΑΕΡ/ΚΟΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ	ΣΑΛΑΣΙΟΣ	ΟΔΙΚΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1.	ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	4.939.780	9.10.184	836.664	1166.569	1.531.37
1.	Αυστρία	219.415	10899	16.511	28.178	96.7939
2.	Βέλγιο-Λουξεμβ.	96.630	5.110	23.931	37.930	169.401
3.	Βουλγαρία	37.05	4.383	4.36	6.5058	13.692
4.	Γαλλία	309.240	4.500	78.541	20.780	478.031
5.	Γερμανία Δ.Ο.	1.164.384	2.1030	184.453	269.410	1.655.977
6.	Γιουγκοσλαβία	99.46	48.260	13.491	3.10308	369.161
7.	Δανία	249.190	14.840	29.540	2.1560	315.660
8.	Ελβετία	120.089	1401	16.994	1088	139.509
9.	Ηνωμένο Βασίλειο	1.456.621	10.910	98.585	58.160	1.639.582
10.	Ισλανδία	38.050	9.680	13.085	8810	62.685
11.	Ισπανία	55.940	4.010	29.835	2.1300	103.435
12.	Ιταλία	207.054	10.230	25.9052	9.2506	569.345
13.	Κύπρος	9.4498	3.291	15.406	2.180	112.413
14.	Νορβηγία	61.459	2.394	5.184	399	69.439
15.	Ολλανδία	313.590	14.550	35.199	65.311	498.573
16.	Ουγγαρία	69.47	3.862	9.98	4.9360	54.161
17.	Πολωνία	29.019	6.312	16.68	20.774	63.770
18.	Πορτογαλία	16.620	1.311	8.449	10.800	37.180
19.	Ρουμανία	2.104	8.791	395	3.175	68.53
20.	Εσθονία	27.145	6.605	10.319	2.330	26.1799
21.	Τσεχοσλοβακία	66.24	3.093	6.17	6.181	18.445
22.	Φινλανδία	23.768	2.129	13.195	18.79	25.5371
23.	Λοιπά κράτη Ευρώπης	4.397	807	456	5334	10.994
24.	ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	233.447	4.600	30.779	28.325	297.142
24.	Ιαπωνία	98.636	1.260	29.477	108.3	103.926
25.	Ισραήλ	97.832	395	6.545	1.566	36.338
26.	Αιθιοπία-Ερυθ.	28.037	3.77	4.607	910	33.931
27.	Τουρκία	12.805	1.117	6.766	20.945	43.683
28.	Ισραήλ	2.444	1.15	2.12	1.19	5.007
29.	Α. κράτη Μέσης Ανατολής	12.097	2.03	5.01	1.00	13.997
30.	Α. κράτη Ασίας	4.9597	1.133	9.134	1.102	60.966
31.	ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	6.10.13	1.598	8.217	3.103	80.531
32.	Αλγερία-Τυνησία	2.7678	396	18.50	2.05	30.419
33.	Νοτιοαφρικανική Ένωση	1.5316	1.77	4.494	2.87	20.974
34.	Α. κράτη Αφρικής	24.019	1.025	18.73	2.921	29.838
35.	ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	323.310	8.454	54.379	13.666	394.809
36.	Αργεντινή	4.931	1.96	14.88	1.00	6.105
37.	Βραζιλία	12.891	380	19.47	2.00	15.348
38.	Μεξικό	5.935	2.59	18.89	2.13	8.482
39.	Ηνωμένες Πολιτείες	228.845	5.375	35.807	8.894	278.856
40.	Καναδάς	6.1936	1.966	46.781	3.606	78.933
41.	Α. κράτη Αμερικής	9.519	2.85	18.23	2.98	12.078
42.	ΚΡΑΤΗ ΟΚΕΑΝΙΑΣ	27.497	3.656	23.631	12.159	19.7243
43.	Αυστραλία	80.914	3.015	18.316	10.943	113.248
44.	Α. κράτη Οκεανίας	68.23	6.41	5.315	12.16	139.85
45.	Ν. Ζηλανδία	8.187	1.1199	16.68	2.942	23.996
46.	ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	565.9472	23.9691	455.324	199.7364	8.081.851
47.	ΣΥΝΟΛΟ	565.9472	23.9691	455.324	199.7364	8.081.851

Αρξέεις προληγντόν από το εφετερίκό κατά
υπνκόσμη και μέσο ταξίσεύς.

A/A	ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ	ΟΑΛΛΕΣΙΣΕ	ΟΑΛΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1.	ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	5624.939	2493.131	966.135	4252.328	7992.715
1.	Αυστρία	234.818	8544	16.199	26.914	286.525
2.	Βέλγιο-Λουξεμβ.	145.547	7770	26.070	22.420	304.807
3.	Βουλγαρία	4246	7202	710	121.609	133.767
4.	Γαλλία	408.910	21.220	85.440	49.837	565.407
5.	Γερμανία Δ.Ο.	1.517.153	41.282	193.971	169.623	1.922.029
5.	Γιουγκοσλαβία	18683	28531	2777	530.742	580.733
7.	Δανία	219.506	23600	22.920	15.572	281.598
8.	Ελβετία	131.852	1141	17.565	1137	151.695
9.	Ηνωμένο Βασίλειο	1498.333	24.900	81.397	42.731	1.647.361
10.	Ισπανία	48.688	4290	11.774	3083	67.835
11.	Ισπανία	83470	9600	21.950	12.496	127.516
12.	Ιταλία	241.770	16.740	291.706	70.550	620.766
13.	Κύπρος	88.240	399	11.690	2155	102.484
14.	Νορβηγία	83.878	2136	5349	392	91.755
15.	Ολλανδία	387.151	23610	39745	45.193	495.699
16.	Ουγγαρία	7379	4167	994	48.152	60.692
17.	Πολωνία	15.114	3962	1560	40.437	61.073
18.	Πορτογαλία	12.740	3093	6235	5340	27.408
19.	Ρουμανία	2831	1577	288	6562	11.258
20.	Εσθονία	240.741	5228	10134	3566	259.669
21.	Τσεχοσλοβακία	6671	6520	662	14.913	287.66
22.	Φινλανδία	218.401	1700	15734	2185	238.020
23.	Λοιπά κράτη Ευρώπης	8817	2051	1265	16719	28852
24.	ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	218568	4082	28437	24783	275.870
24.	Ιαπωνία	103058	1456	2165	1015	107.694
25.	Ισραήλ	25.961	280	5299	1232	32.772
26.	Αιθιοπία-Ερυθρά	22.082	246	908	600	23.836
27.	Τουρκία	12.136	826	9991	20.453	43.406
28.	Ινδία	3900	48	270	233	4451
29.	Α. κράτη Μεσης Ανατολής	9889	161	192	321	10.563
30.	Α. κράτη Ασίας	41542	1065	9612	929	53148
31.	ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	56597	842	7200	2417	67056
31.	Αλγερία-Ισούαν	21.280	138	1422	216	23.056
32.	Νοτιοαφρικανική Ένωση	15.102	123	4461	290	19.982
33.	Α. κράτη Αφρικής	20.209	581	1317	1911	24.018
34.	ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	312.478	7704	50041	12400	382.623
34.	Λορέντιν	3037	164	1203	102	4506
35.	Βραζιλία	9303	298	1538	174	11.313
36.	Μεξικό	4458	198	1362	246	6264
37.	Ηνωμένες Πολιτείες	226.569	4773	33990	8517	373.849
38.	Καναδάς	59.316	1958	9965	2979	74.218
39.	Α. κράτη Αμερικής	9795	313	1983	322	12.473
40.	ΚΥΝΗ ΟΚΕΑΝΙΑΣ	78.419	2968	19401	13302	114.090
40.	Αυστραλία	72.120	2398	14760	11854	101.142
41.	Α. κράτη Ωκεανίας	6289	570	4641	1448	12.948
41.	ΕΣΣΔ	13.863	14.901	1926	10.266	40.956
42.	ΑΥΣΤΡΟΠΕΤΗ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ					
42.	ΕΝΙΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	6304.864	279.810	973.140	1315.496	8873.310

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΕΟΤ

ΜΗΝΑΣ:

ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΙΑΝ. - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1991

Αφίξεις περιηγητών από το εξωτερικό κατά
υπηκοότητα και μέσο ταξιδιού.

A/A	ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΕΛ/ΚΩΣ	ΠΛΑΝΕΤΕΣ	ΟΔΙΚΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1.	ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	598699	119185	812683	1111130	1356945
1.	Αυστρία	259319	3264	13266	14438	988317
2.	Βέλγιο-Λουξεμβ.	141590	3080	91914	1810	119154
3.	Βουλγαρία	2495	4142	1598	149145	151910
4.	Γαλλία	368930	9310	74295	18410	110945
5.	Γερμανία Δ.Ο.	1920834	92510	194239	63130	1561113
6.	Πουγκολαβία	16116	15612	5135	181121	318644
7.	Δανία	114280	1190	23443	6840	211633
8.	Ελβετία	110693	332	14481	935	126144
9.	Ηνωμένο Βασίλειον	1511131	10990	16187	15661	1614815
10.	Ιρλανδία	30420	1610	10345	1110	44085
11.	Ισπανία	75140	2190	22385	1640	104655
12.	Ιταλία	241060	8460	243115	24450	511145
13.	Κύπρος	9011	128	10136	2166	104041
14.	Νορβηγία	62104	412	1811	109	68396
15.	Ολλανδία	313540	9110	49115	18940	450065
16.	Ουγγαρία	1193	3983	151	96458	101685
17.	Πολωνία	11280	1498	9119	32638	41535
18.	Πορτογαλία	9660	930	1196	1210	16526
19.	Ρουμανία	3986	941	1918	12468	17419
20.	Σουηδία	248191	1266	9839	2111	261946
21.	Τσεχοσλοβακία	8814	1954	865	115136	130129
22.	Φινλανδία	191951	319	16811	991	216131
23.	Λοιπά κράτη Ευρώπης	5310	215	639	14141	80995
24.	ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	151242	920	33551	2659	212618
24.	Ιαπωνία	54959	542	1643	158	51901
25.	Ισραήλ	29814	158	6220	199	36989
26.	Αιθιοπία-Σομαλία	13953	312	145	621	15631
27.	Τουρκία	10411	193	19851	22186	53531
28.	Ισραήλ	3362	31	215	558	4226
29.	Α. κράτη Μέσης Ανατολής	5144	22	124	129	5414
30.	Α. κράτη Ασίας	33490	134	9688	967	44859
31.	ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	44318	129	1911	1111	51495
32.	Αλγερία-Λιβύη	15382	90	1219	269	20020
33.	Α. κράτη Αφρικής	10554	141	9513	218	12521
34.	ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	21869	2883	25340	2920	255110
34.	Αργεντινή	8819	99	1000	121	5092
35.	Βολιβία	1160	160	1049	154	8523
36.	Μεξικό	9818	54	697	13	3623
37.	Ηνωμένες Πολιτείες	156816	1839	15623	6151	180429
38.	Καναδάς	39364	610	5414	1108	41101
39.	Α. κράτη Αμερικής	8590	128	1552	113	10983
40.	ΚΡΑΤΗ ΟΚΕΑΝΙΑΣ	49189	1116	12802	11888	15055
40.	Αυστραλία	45038	939	9183	10806	66566
41.	Α. κράτη Ωκεανίας	1151	231	3019	1032	8489
42.	ΕΥΡΩΠΑ	24113	26014	3402	24540	78194
43.	ΑΝΩΟΡΙΣΤΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ					
44.	ΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	511255	144924	89155	1220866	8036127

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΕΟΤ

ΜΗΝΑΣ:

199

ΠΕΡΙΟΔΟΣ:

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Αρξέας περιηγητών από το εξωτερικό κατά
υπηρεσία και μέσο ταξιδιού.

1992

A/A	ΚΡΑΤΗ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ	ΑΡΡ/ΚΟΣ	ΕΙΔ/ΤΗΣ	ΟΡΑΕΙΣ	ΟΔΙΚΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1.	ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	6.644.805	65.737	1.016.678	692.443	8419.663
1.	Αυστρία	312.987	2.501	22.209	7.562	345.259
2.	Βέλγιο-Λουξεμβ.	190.736	1.820	28.093	4.450	225.099
3.	Βουλγαρία	29.631	3842	3450	13.047	140.725
4.	Γαλλία	42.4280	3390	104.772	9780	542.322
5.	Γερμανία Δ.Ο.	1.644.585	11.890	256.189	32.040	1.944.704
6.	Πολωνία	11.296	10.437	5322	66.358	93.413
7.	Δανία	24.3274	2290	32.541	3130	281.235
8.	Ελβετία	146.016	262	16.198	650	163.126
9.	Ηνωμένο Βασίλειο	2.037.548	6350	102.792	8160	2.154.850
10.	Ισπανία	39.560	580	16.765	980	57.885
11.	Ισπανία	89.797	1400	25.537	3230	119.964
12.	Ιταλία	313.835	2860	285.734	20.190	622.619
13.	Κύπρος	95.828	118	9373	1710	107.029
14.	Νορβηγία	86.519	276	8686	417	95.898
15.	Ολλανδία	479.683	4540	53.824	8140	546.187
16.	Ουγγαρία	18.625	2844	1996	83938	107.403
17.	Πολωνία	12.883	1411	3052	27.042	43.738
18.	Πορτογαλία	19.790	820	11.773	860	26.245
19.	Ρουμανία	3538	400	1159	14586	19.683
20.	Σουηδία	298.734	514	12.600	2403	314.851
21.	Τσεχοσλοβακία	11.500	6820	1236	17.029	19.1585
22.	Φινλανδία	154.209	190	11.824	876	172.099
23.	Λοιπά κράτη Ευρώπης	9219	182	1551	93442	104.394
II.	ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	212.453	1585	55.261	35.327	304.626
24.	Ιαπωνία	106.218	366	2104	992	109.680
25.	Ισραήλ	28.054	79	6281	651	35.065
26.	Αλβανία-Βουλγ.	13.725	295	1276	626	15.922
27.	Τουρκία	10.390	308	32.796	30.156	73.650
28.	Ινδία	4907	15	498	1374	6794
29.	Α. κράτη Νοτίου Ανατολής	7460	44	335	209	8048
30.	Α. κράτη Ασίας	41.699	478	11.971	1319	55.467
31.	ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	43.139	282	6704	1004	51.129
32.	Αίγυπτος-Σουδάν	18.009	92	1123	301	19.525
33.	Νοτιοαφρικανική Ένωση	13655	91	2919	279	16.944
34.	Α. κράτη Αφρικής	11475	99	2662	424	14.660
35.	ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	3208.62	2236	45.323	9764	378.191
36.	Αργεντινή	6872	98	1455	230	8655
37.	Βραζιλία	7832	44	980	143	8999
38.	Μεξικό	5056	70	1283	126	6535
39.	Ηνωμένες Πολιτείες	239.069	1515	31.264	7093	278.941
40.	Καναδάς	50.664	423	6863	1757	59.807
41.	Α. κράτη Αμερικής	11275	86	3478	415	15.524
42.	ΚΡΑΤΗ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	56.960	719	14.018	5946	77.693
43.	Αυστραλία	52.625	622	11.206	5205	69.658
44.	Α. κράτη Ωκεανίας	4335	97	2812	791	8035
45.	Ε.Σ.Α	27.087	6149	5050	6177	100.058
46.	ΑΝΕΠΙΣΤΕΥΤΗ ΥΠΗΚΟΤΗΤΑΣ					
47.	ΣΥΝΟΛΟ	7305.312	76.703	1.143.034	806.306	9331.360

Αριθμός περιηγητών από το βέλτιστο κατά υπηρεσία και μέσο ταξιδιού

Κατά υπηρεσία των περιηγητών	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΠΛΑΝΟΣ	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ	ΑΕΡΙΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	6870723	50305	847406	702182	8470615
ΕΟΚ	5777455	16270	772810	65540	6632075
1. Αυστρία	269111	1198	16583	1744	288636
2. Βέλγιο-Λουξ.	189336	310	30700	3690	224036
3. Βουλγαρία	3423	2195	7106	131810	144534
4. Γαλλία	461220	1680	83374	9370	554644
5. Γερμανία	1827961	5950	216278	10190	2069379
6. Χώρος πρ. Γιουγκ/Σλαβ	13395	18264	4777	155356	191792
7. Ιταλία	225706	580	25806	1730	253622
8. Ελλάδα	153317	184	9284	2114	164999
9. Ην. Βασίλειο	2084390	2710	96637	7610	2191347
10. Ισπανία	47440	180	14420	740	62780
11. Ιρλανδία	35800	390	20957	1310	119967
12. Ιταλία	365595	1680	241824	18410	625509
13. Κύπρος	78265	58	10356	1633	90412
14. Νορβηγία	96184	325	4816	1127	102452
15. Ολλανδία	466307	1930	36525	6110	510872
16. Ουγγαρία	18069	2559	1590	51751	73999
17. Πολωνία	9482	895	3654	20131	34292
18. Πορτογαλία	13700	380	6499	160	20919
19. Ρουμανία	3806	424	1042	13590	15862
20. Σουηδία	307024	782	5702	2512	317020
21. Τσεχοσλοβακία	24844	6735	2957	55075	89642
22. Φινλανδία	110510	375	5139	383	115718
23. Άλλα Κράτη Ευρώπης	5728	80	460	199105	205373
II. ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	201678	1308	60630	106555	370171
24. Ιαπωνία	26264	328	1633	960	29907
25. Ισραήλ	25510	142	2590	673	45815
26. Αϊθιοπία-Σομαλία	12460	189	746	509	14924
27. Τουρκία	10737	285	36536	101832	149390
28. Ισραήλ	5293	27	1007	1188	7615
29. Α. Κράτη Μ. Ανατολής	7573	26	326	189	8014
30. Άλλα Κράτη Ασίας	42111	311	10890	1164	54536
III. ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	39362	222	7079	1875	48538
31. Αιγύπτιος-Σουδάν	18299	60	1060	190	19609
32. Ν. Αφρικανική Ένωση	10794	71	3455	357	14687
33. Άλλα Κράτη Αφρικής	10269	91	2564	1348	14242
IV. ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	283537	1735	47518	10554	343344
34. Αργεντινή	7095	169	1124	206	8794
35. Βραζιλία	7459	34	973	189	8565
36. Μεξικό	4135	35	1044	122	5336
37. ΗΠΑ	211369	1149	36751	7250	256719
38. Καναδάς	42826	295	6270	2081	51472
39. Ά. Κράτη Αμερικής	10253	63	1456	596	12468
V. ΚΡΑΤΗ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	45948	666	11012	5368	62994
40. Αυστραλία	42144	774	8562	4604	56084
41. Ά. Κράτη Ωκεανίας	3804	112	2450	764	6920
VI. ΓΕΝΙΚΗ ΕΣΣΑ	35187	2573	4613	54782	117160
VII ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	7496435	56814	978258	881316	9412823

ΕΘΝΙΑΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΓΓΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΜΗΝΑΣ: Αύγουστος 1994

Αριθμοί περιηγητών από το εξωτερικό κατά υπηκοότητα και μέσο ταξιδιού

Χώρα υπηκοότητας των περιηγητών	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΟΣ	ΠΛΑ/ΚΑΤ	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ	ΟΔΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΚΡΑΤΗ ΕΥΡΩΠΗΣ	1497716	5851	229941	151573	1885081
ΕΟΚ	1268380	2320	209487	16579	1496766
1. Αυστρία	68161	300	6602	717	75780
2. Βέλγιο-Λουξ.	40330	40	5085	1770	47226
3. Βουλγαρία	441	181	584	10506	11712
4. Γαλλία	113760	260	17278	1460	133758
5. Γερμανία	374510	490	38872	4079	417951
6. Χώρας πρ. Γιουγκοβίας	2645	1216	649	66760	73270
7. Δανία	43860	70	3320	740	47990
8. Ελβετία	21030	31	814	43	21918
9. Ην. Βασίλειο	440130	520	15769	940	457359
10. Ιρλανδία	11960	60	1444	140	13704
11. Ισπανία	30200	240	3915	550	34865
12. Ιταλία	111320	190	115305	3470	230485
13. Νορβηγία	20327	90	2642	204	23263
14. Ολλανδία	100080	420	5710	3140	109350
15. Ουγγαρία	10552	791	412	15964	27719
16. Πολωνία	1260	97	510	1532	3999
17. Πορτογαλία	2030	30	1799	110	4058
18. ΓΡΕΚΗ Ε.Ε.Ε.Α.	14443	103	417	7198	22161
19. Ρουμανία	484	49	54	3318	3905
20. Σουηδία	53800	130	3951	499	64179
21. Τσεχία	11483	297	1548	3244	16572
22. Σλοβακία	1463	14	52	2044	3573
23. Φινλανδία	16510	112	1653	77	18252
24. Λοιπά Κράτη Ευρώπης	487	20	530	21894	23861
II. ΚΡΑΤΗ ΑΣΙΑΣ	35441	131	8359	29814	73745
25. Ιαπωνία	7398	42	265	94	7799
26. Ισραήλ	4472	24	1953	48	6497
27. Κύπρος	15183	4	4012	319	19517
28. Αιθιοπία-Σομαλ	1796	9	113	121	2040
29. Τουρκία	697	6	854	28944	30501
30. Ισραήλ	850	10	61	63	984
31. Α. Κράτη Μ. Ανατολής	813	8	9	88	905
32. Λοιπά Κράτη Ασίας	4222	37	1090	141	5500
III. ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	4737	42	540	54	5373
33. Αίγυπτος-Σουδάν	2132	3	64	13	2212
34. Ν. Αφρικανική Ένωση	1208	12	267	17	1504
35. Λοιπά Κράτη Αφρικής	1397	27	209	24	1657
IV. ΚΡΑΤΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	30875	206	4311	1284	36676
36. Αργεντινή	619	5	69	41	734
37. Βραζιλία	713	2	69	5	817
38. Μεξικό	440	1	153	70	664
39. ΗΠΑ	22701	182	3373	773	27029
40. Καναδάς	5495	36	520	143	6194
41. Α. Κράτη Αμερικής	902	10	82	142	1136
V. ΚΡΑΤΗ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	5800	71	1542	670	8083
42. Αυστραλία	5161	63	1036	612	6872
43. Α. Κράτη Ωκεανίας	639	8	506	58	1111
VI ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1574569	6301	244693	183395	2008953

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΣΥΕ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΕΟΓ

Αφίξεις Τουριστών (1), ταξιδιωτικό συνάλλαγμα
και μέση κατά κεφαλή δαπάνη, (2) κατά την περίοδο
1 9 5 6 - 1 9 9 2

ΕΤΗ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ (ΣΥΝΟΡΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΣΕ \$ Η.Π.Α.	% ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ \$ Η.Π.Α.
1956	218.301	-	31.2	-	152
1957	261.738	19.9	41.5	32.9	166
1958	276.534	5.7	36.2	-12.7	142
1959	339.502	22.9	41.7	15.1	136
1960	399.438	17.6	49.3	18.2	141
1961	494.191	23.7	62.5	26.8	142
1962	597.924	21.0	76.0	21.6	140
1963	741.193	24.0	95.4	25.6	142
1964	757.495	2.2	91.3	- 4.7	135
1965	976.125	28.9	107.6	18.4	127
1966	1.131.730	15.9	143.5	33.4	144
1967	996.473	-11.9	126.8	-11.6	149
1968	1.017.621	2.1	120.3	- 5.1	137
1969	1.305.951	28.3	149.5	24.2	131
1970	1.609.210	23.2	193.6	29.5	155
1971	2.257.994	40.3	305.2	57.7	171
1972	2.731.567	21.0	392.7	28.6	176
1973	3.177.662	16.3	514.9	31.1	197
1974	2.188.304	-31.1	436.0	-15.3	253
1975	3.172.986	45.0	643.6	42.5	244
1976	4.243.563	33.7	823.7	32.6	225
1977	4.597.354	8.1	980.6	19.1	248
1978	5.031.033	13.9	1.326.3	35.2	293
1979	5.798.360	14.1	1.662.3	25.3	316
1980	5.271.115	- 9.1	1.733.5	4.3	361
1981	5.577.109	5.8	1.881.0	8.5	369
1982	5.463.060	- 2.0	1.527.2	-18.8	303
1983	5.258.372	- 3.7	1.175.7	-23.0	246
1984	6.027.266	14.6	1.312.8	11.7	238
1985	7.039.428	16.8	1.428.0	8.8	217
1986	7.200.000 (3)	2.3	1.834.2	28.4	261
1987	8.053.052	11.9	2.268.1	23.7	297
1988	8.351.182	3.7	2.396.1	5.6	305
1989	8.540.962	2.3	1.976.0	-17.5	245
1990	9.310.492	9.0	2.575.0	30.3	290
1991	8.271.258	-11.2	2.566.1	- 0.3	319
1992	9.756.012	18.0	3.268.4	27.4	350
1993	9.913.964	1.6	3.335.9	1.9	354

(1) Περιλαμβάνονται και οι αφιχθέντες με κρουαζιερόπλοια τουρίστες.

(2) Στον υπολογισμό της μέσης κατά κεφαλή δαπάνης δεν περιλαμβάνονται οι αφιχθέντες με κρουαζιερόπλοια τουρίστες.

(3) Οι αφίξεις υπολογίζονται βάσει του Δελτίου Ταξιδιώτου που συμπληρώνουν οι υπήκοοι των χωρών εκτός ΕΟΚ, καθώς και από δειγματοληψία που γίνεται στους σταθμούς ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ για τους υπήκοους των χωρών μελών της ΕΟΚ τρεις (3) ημέρες το μήνα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Παρατηρώντας τέλος τα στατιστικά στοιχεία που μας παραθέτει ο Ε.Ο.Τ. φαίνεται ξεκάθαρα η άνοδος των τουριστών προς την χώρα μας (εκτός του έτους 1991 λόγω της γνωστής οδηγίας της Αμερικής για περικοπή τουριστικών ταξιδίων στην Ελλάδα τόσο αριθμητικά σε άτομα αλλά και όσον αφορά το τουριστικό συνάλλαγμα.

Εκείνο όμως που δεν φαίνεται από τους στατιστικού πίνακες είναι η άλλη πλευρά η "μαύρη". Τι κάνει η πολιτεία αλλά και εμείς οι Έλληνες για να μπορέσουμε να αυξήσουμε ακόμη πιο πολύ τις τουριστικές αφίξεις (και ταυτόχρονα και το τουριστικό συνάλλαγμα) προς την χώρα μας.

Σε αυτή την πραγματικά την θέση δεν αλλάζει τίποτα χρόνο με τον χρόνο και δυστυχώς τα στατιστικά στοιχεία που εμφανίζονται κάθε χρόνο αποτελούν δυστυχώς μόνο αντικείμενο μελέτης για νέους σπουδαστές και όχι το "ΛΕΞΙΚΟ" της πολιτείας και των "αρμοδίων" που εκάστοτε διαχειρίζονται τις τύχες του Τουρισμού.

Θα θέλαμε πάρα πολύ να παραμείνουμε στην Στατιστική Ανάλυση που παρέχουμε στις τελευταίες σελίδες της εργασίας μας αλλά το μόνο που μας δίνει είναι πικρία και στενοχώρια βλέποντας μία "βιομηχανία" να οδηγείται σταδιακά προς τα κάτω ενώ όλες οι προβλέψεις και οι ζητήσεις είναι ευοίωνες.

Οι προτάσεις και οι αποφάσεις που πρέπει να παρθούν είναι γνωστές, και ήδη έχουν επεξεργασθεί κατά κόρον.

Αυτό που εμείς έχουμε να πούμε κλείνοντας αυτή μας την εργασία είναι ότι εάν όλοι (και εννοούμε ΟΛΟΙ, κράτος, πολιτείας (πολίτες) δεν προστρέξουμε στην Τουριστική Βιομηχανία της χώρας μας, με δυνατές και αποφασιστικές κινήσεις, τότε δυστυχώς σε μερικά χρόνια δεν θα χρειάζεται να γίνεται ανάλυση της ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ στο μέλλον από σπουδαστές σαν και εμάς.

10. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κάνοντας έναν απολογισμό σχετικά με το περιεχόμενο της μελέτης μας, θεωρούμε απαραίτητο να κάνουμε ορισμένες παρατηρήσεις που θα την συμπληρώσουν και θα καλύψουν κάπως τις ατέλειες και τα κενά της.

Αναφέρθηκε στον Τουρισμό σαν Κοινωνικό και κυρίως σαν Οικονομικό φαινόμενο το μεγαλύτερο μέρος έχει αφιερωθεί στην εξέταση των οικονομικών αποτελεσμάτων στην Σχέση μεταξύ τουρισμού και οικονομίας και ακόμη στην Εσωτερική και Διεθνή Τουριστική οικονομία.

Είναι φανερό ότι το Εθνικό εισόδημα δηλώνει σαφέστατα το γενικό αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας κάθε χώρας.

Εκείνο που έχει σημασία είναι το τουριστικό εισόδημα κάθε χώρας που φανερώνει τον ρόλο του τουρισμού σαν παραγωγικό κλάδο στην εθνική οικονομία.

Ο κλάδος αυτός περιλαμβάνει ένα σημαντικό αριθμό οικονομικών μονάδων, απασχολεί ένα τμήμα του ενεργού πληθυσμού και τέλος αποτελεί μια πλουτοπαραγωγική πηγή με ορισμένες επιπτώσεις οι οποίες προκαλούνται από τις εκμεταλλεύσεις, το εθνικό εισόδημα, την παραγωγική δραστηριότητα, τα δημόσια έσοδα και το ισοζύγιο πληρωμών. Πρέπει να τονίσω πως ο κλάδος αυτός δεν έχει την ίδια βαρύτητα που έχουν οι άλλοι παραγωγικοί κλάδοι (γεωργία, ναυτιλία κλπ.) και γι'αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί σταθερός και μόνιμος.

Αν μια χώρα που διαθέτει τουριστικά αγαθά βρει ή δημιουργήσει τουριστικές αντιθέσεις, τις αξιοποιήσει και τις εκμεταλευτεί και τέλος οργανώσει τις σχετικές δραστηριότητες, τότε επενδύει τα κεφάλαιά της σ'ένα οικονομικό τομέα που στις μέρες μας προσφέρει πολλά.

Εκείνο που έχει σημασία είναι η ποιότητα των παρεχόμενων αγαθών, υπηρεσιών, η αγένεια, οι ακριβές τιμές, το εύκολο χρήμα που προσπαθούν να αποκτήσουν μερικοί, έχει συνέπειες στην ανάπτυξη του τουρισμού και γενικά των εσόδων.

Οχι μόνο για τον Ελλαδικό χώρο που το εύκολο χρήμα έχει αλλοιώσει εντελώς τον χαρακτήρα της παραδοσιακής φιλοξενίας.

Η καλή εξυπηρέτηση των περιηγητών, η εμφάνιση, η συμπεριφορά και ο τρόπος εργασίας των ασχολουμένων με τα τουριστικά επαγγέλματα, επιδρούν αμέσως στην δημιουργία ευμενών ή δυσμενών εντυπώσεων για τον τουρισμό μιας χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΤΣΙΑΚΛΑΓΚΑΝΟΣ Ι.: Ξενοδοχειακή Λογιστική
ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ Ν.: Γενικές Αρχές Τουριστικής Επιστήμης
ΚΑΤΣΩΝΗ Δ.: Ξενοδοχειακή και Τουριστική Πίστη
ΚΑΛΦΙΩΤΗ ΣΤ.: Εισαγωγή στην θεωρία του Τουρισμού
ΚΑΛΦΙΩΤΗ ΣΤ.: Τουριστικές Επιχειρήσεις
ΚΑΛΦΙΩΤΗ ΣΤ.: Τουριστική Οικονομική
ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ Σ.: "Η Ομηρική φιλοξενία και ο Τουρισμός στην
Αρχαία Ελλάδα"
ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ Δ.: Οικονομική των εκμεταλλεύσεων

